

บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา
ประเพณีชกพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย

พระมหาฐิติพงศ์ ชูจิตต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม
วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา
ประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย

พระมหาฐิติพงศ์ ชูจิตต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม

วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

THE ROLE OF MONKS ON COMMUNITY PARTICIPATION
IN SAFEGUARDING CHAK PHRA FESTIVAL
OF SURAT THANI PROVINCE

BY

PHRAMAHA THITIPONG CHUJIT

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
CULTURAL MANAGEMENT
COLLEGE OF INNOVATION
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2018
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยาลัยนวัตกรรมการ

วิทยานิพนธ์

ของ

พระมหาฐิติพงศ์ ชูจิตต์

เรื่อง

บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชกพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

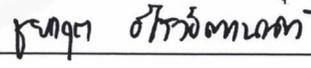
เมื่อ วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2562

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

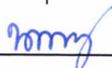
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จีโรจน์ บุรณศิริ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

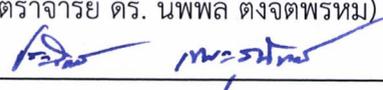
(ดร. ชยกฤต อัครวิตานนท์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพพล ตั้งจิตพรหม)

คณบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประวิทย์ เขมะสุนันท์)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา ประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ชื่อผู้เขียน	พระมหาฐิติพงศ์ ชูจิตต์
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร. ชยกฤต อัคริตานนท์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีในบริบทสังคมปัจจุบัน และ 2) นำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระของพระสงฆ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ 1) พระสงฆ์ 2) ประชาชนทั่วไป และ 3) หน่วยงานด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกประเภทตามประเด็น ทัศนคติ และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย นำเสนอด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเป็นที่ปรึกษาให้ความร่วมมือ ตลอดจนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติงานจัดทำเรือพระด้วยตนเอง ทั้งยังเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี และเป็นผู้มีสัมพันธ์องค์กรที่ดีประสานงานภายในวัด ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ ผ่านกระบวนการจัดการประเพณีในขั้นตอนต่าง ๆ คือ การเตรียมความพร้อม การดำเนินการก่อนวันงาน การจัดการในวันงาน และการจัดการภายหลังจากวันงานแล้ว โดยพระสงฆ์มีบทบาทผ่านความน่าเชื่อถือศรัทธาในลักษณะการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของคนในสังคม

ส่วนแนวทางการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น พระสงฆ์จะต้องมีความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมประเพณีและหลักธรรมทางศาสนา เป็นผู้มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี เผยแพร่ถ่ายทอดและส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีให้กับบุคคลทั่วไปได้ ทั้งนี้พบว่า พระสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ ควรร่วมมือกันโดยรับฟังข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการประเพณีชักพระ และนำข้อเสนอแนะเหล่านั้นไปพิจารณากำหนดรูปแบบการจัดการปฏิบัติงานจริง เพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและการสงวนรักษาประเพณีชักพระอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: บทบาทของพระสงฆ์, การมีส่วนร่วม, การสงวนรักษา, ประเพณีชักพระ,
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Thesis Title	THE ROLE OF MONKS ON COMMUNITY PARTICIPATION IN SAFEGUARDING CHAK PHRA FESTIVAL OF SURAT THANI PROVINCE
Author	Phramaha Thitipong Chujit
Degree	Master of Arts
Major Field/Faculty/University	Cultural Management College of Innovation Thammasat University
Thesis Advisor	Chayakrit Asvathitanont, Ph.D.
Academic Year	2018

ABSTRACT

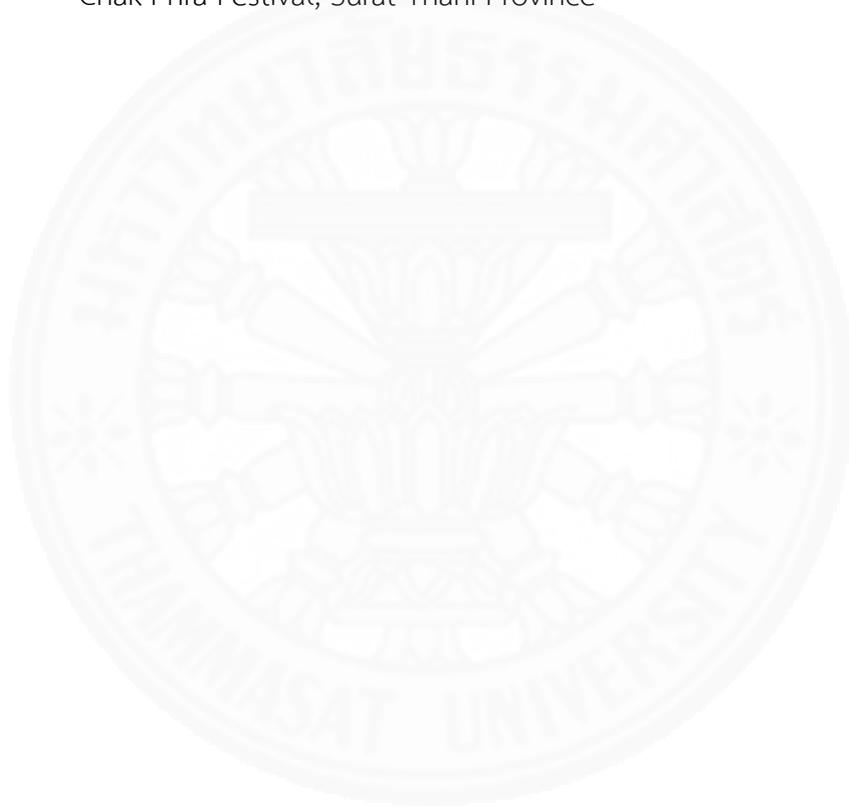
This research is aimed at 1) analyzing the roles of Buddhist monks on community participation in safeguarding Chak Phra Festival of Surat Thani province nowadays, 2) propose the roles of Buddhist monks on community participation in safeguarding Chak Phra Festival of Surat Thani province for the future. The data were collected using qualitative research. In-depth interviews were employed to three groups of samples which are 1) Buddhist monks, 2) members of local society and 3) organizations related to culture. The data were analyzed by categories of interpretation and inductive summary.

The results show that Buddhist monks play important roles on community participation in safeguarding Chak Phra Festival of Surat Thani province by advising and cooperating. They also organize and decorate the Chak Phra boats themselves. In addition, they act as the heir of cultures and traditions as well as coordinate with public organizations through the process beforehand namely early preparation, preparation before Chak Phra day, operation Chak Phra day, and operation after Chak Phra day. These roles are based on the trust of society on Buddhist monks as the spiritual leaders.

The research further proposes that Buddhist monks should have in-depth knowledge on cultures and traditions as well as dharmic principles in order

to safeguard Chak Phra Festival of Surat Thani province. Moreover, the monks should have positive relationships to society, be able to spread and support cultural matters. However, all members of society including public and private organizations should listen to everyone's voices in order to virtually operate and safeguard Chak Phra Festival.

Keywords: the roles of Buddhist monks, cooperation, safeguarding,
Chak Phra Festival, Surat Thani Province

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยหัวข้อ “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณี ชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” สำเร็จลุล่วงบริบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ได้ด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาให้การช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งขออนุโมทนาขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ชยกฤต อัครวิธานนท์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าคอยให้การดูแล แนะนำ ให้คำปรึกษาในการแก้ไข เพื่อให้ได้งานวิจัยที่สมบูรณ์ รวมทั้งติดตามความก้าวหน้าในการศึกษาวิจัยมาโดยตลอด

ขออนุโมทนาขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิโรจน์ บุรณศิริ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพพล ตั้งจิตพรหม กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณา สละเวลาเข้าร่วมเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์พร้อมทั้งให้คำแนะนำปรึกษาและให้ข้อคิดต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ยิ่ง

ขอขอบพระคุณพระสงฆ์ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกรูป ที่ให้ความเมตตาอนุเคราะห์สละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ และขออนุโมทนาขอบคุณญาติโยมผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านซึ่งสละเวลาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทำให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ กุศลและคุณงามความดีทั้งปวงที่เกิดขึ้นจากงานวิจัย ผู้วิจัยขอมอบแด่ คุณโยมพ่อณัฐชัย และคุณโยมแม่ขนิษฐา ชูจิตต์ ผู้เป็นบูรพการีบังเกิดเกล้า ให้เลือดเนื้อเชื้อไขช่วยเหลือ เป็นกำลังใจ รวมทั้งสนับสนุนให้ทั้งทุนการศึกษาและทุนชีวิตเสมอมา หากขาดท่านทั้งสอง งานวิจัยครั้งนี้คงไม่สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบพระคุณและบูชาพระคุณ บิถัมมารดาด้วยสรรพกุศลอันเป็นอเนกประการจากงานวิจัยมา ณ โอกาสนี้

พระมหาฐิติพงศ์ ชูจิตต์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญภาพ	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	7
1.3.1 ขอบเขตของเนื้อหา	7
1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร	7
1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่	7
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	7
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีชักพระ	9
2.2 บทบาทของพระสงฆ์ต่อวัฒนธรรมประเพณี	18
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	22
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสงวนรักษาวัฒนธรรมประเพณี	25

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
2.5.1 การจัดการวัฒนธรรมประเพณี	28
2.5.2 บทบาทของพระสงฆ์ในบริบทต่าง ๆ	29
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	31
3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	31
3.1.1 พระสงฆ์	31
3.1.2 ประชาชนทั่วไป	32
3.1.3 หน่วยงานราชการด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง	32
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	32
3.3 ขั้นตอนในการดำเนินงาน	33
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	34
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	35
4.1 บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชั้กพระ ในมุมมองของพระสงฆ์	35
4.1.1 บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับประเพณีชั้ก พระ	35
4.1.2 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการสงวนรักษาประเพณีชั้กพระ	38
4.2 บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชั้กพระ ในมุมมองของประชาชนทั่วไป	39
4.2.1 บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในประเพณีชั้กพระ	39
4.2.2 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการสงวนรักษาประเพณีชั้กพระ	40
4.3 บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชั้กพระ ในมุมมองของหน่วยงานด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง	41
4.3.1 บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในประเพณีชั้กพระ	41
4.3.2 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการสงวนรักษาประเพณีชั้กพระ	43

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	44
5.1 สรุปผลการวิจัย	44
5.2 การอภิปรายผล	46
5.3 ข้อเสนอแนะงานวิจัย	50
รายการอ้างอิง	51
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	56
ภาคผนวก ข	59
ภาคผนวก ค	62
ภาคผนวก ง	65
ภาคผนวก จ	81
ประวัติผู้เขียน	86

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แผนที่แสดงพื้นที่จอดเรือพระก่อนเริ่มขบวนแห่ที่ทางหน่วยงานภาครัฐกำหนดให้	3
1.2 แผนที่แสดงพื้นที่จอดเรือพระก่อนเริ่มขบวนแห่ที่ทางพระสงฆ์เสนอแนะ	4
1.3 แผนที่แสดงเส้นทางขบวนแห่เรือพระที่ทางหน่วยงานภาครัฐกำหนดให้	5
1.4 แผนที่แสดงเส้นทางขบวนแห่เรือพระที่ทางพระสงฆ์เสนอแนะ	5
2.1 เรือพระบกวัดกลางใหม่	10
2.2 เรือพระน้ำวัดแหลมทอง	11
2.3 บรรยากาศประเพณีชักพระทางบก จังหวัดสุราษฎร์ธานี	15
2.4 บรรยากาศประเพณีชักพระทางน้ำ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	16

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ประเพณีชักพระ เป็นประเพณีที่สำคัญและยิ่งใหญ่ที่สุดของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อมั่นและศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทั้งยังเป็นกลไกวิถีวัฒนธรรมที่ผสมผสานชุมชนให้เข้มแข็ง ด้วยการรวมพลัง ร่วมแรง ร่วมใจของชาวบ้านให้เกิดเป็นประเพณีที่งดงาม โดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ แนวคิด ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่า ซึ่งปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่โบราณ ทั้งยังเป็นประเพณีที่สะท้อนวิถีชีวิต การดำเนินชีวิตของชาวบ้านในจังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงออกถึงการยึดถือพระพุทธศาสนาอันเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจอย่างมั่นคงเข้มแข็ง

ประเพณีชักพระ เป็นประเพณีที่เกิดขึ้นจากพุทธประวัติ เมื่อครั้งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพื่อโปรดพระพุทธรูปมารดาในพรรษาที่ 7 หลังจากตรัสรู้ โดยเสด็จลงจากสวรรค์หลังวันออกพรรษา ชาวเมืองที่อยู่ในมนุษยโลกต่างดีใจที่ พระพุทธรูปองค์เสด็จลงมา จึงมาเฝ้ารับเสด็จกันอย่างเนืองแน่น โดยเหตุการณ์ในครั้งนั้นเอง ทำให้พุทธศาสนิกชนได้จำลองเหตุการณ์ที่พระพุทธรูปเสด็จกลับลงมาจากสวรรค์ ด้วยการระดมแรงกายแรงใจช่วยกันจัดรถ หรือ เรือ ตกแต่งอย่างงดงาม ประดิษฐานพระพุทธรูปยืนในบุษบก หรือ พนมพระ ซึ่งชาวใต้เรียกว่า นมพระ ออกแห่นแห่ไปตามถนนสายต่าง ๆ รอบเมืองเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองและรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญดังกล่าวในครั้งพุทธกาล

ในปัจจุบันจังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังคงสืบทอดและรักษาประเพณีดังกล่าวไว้ โดยทั้งภาครัฐ เอกชน วัด และชุมชนต่างได้ร่วมกันผลักดันให้ประเพณีดังกล่าวเป็นประเพณีที่สำคัญระดับประเทศ ยกกระดับให้เกิดการเชิญชวนนักท่องเที่ยวมาชื่นชมประเพณีชักพระ ก่อให้เกิดรายได้ด้านการท่องเที่ยวต่อจังหวัดเป็นจำนวนมาก วัดต่าง ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่างก็ให้ความสำคัญของประเพณีดังกล่าว โดยส่วนหนึ่งเกิดจากนโยบายที่ทางหน่วยงานภาครัฐกำหนดให้มีการประกวดแข่งขันเรือพระ มีถ้วยรางวัลและเงินรางวัลต่าง ๆ มากมาย เพื่อเป็นแรงจูงใจให้วัดต่างๆ ทำเรือพระเข้าร่วมขบวนแห่อย่างมากมาย ในอดีตนั้น การทำเรือพระเพื่อออกแห่นแห่ ทำด้วยเกิดจากศรัทธาของชาวบ้านและพระสงฆ์ในวัดต่าง ๆ ที่มีฝีมือทางช่างงานด้านต่าง ๆ เช่น งานช่างไม้ งานฉลุไม้ งานช่างสี งานจิตรกรรม แสดงออกถึงภูมิปัญญาและมีจุดประสงค์เพื่อหวังเอาบุญกุศลเท่านั้น แต่ในปัจจุบันนี้ การทำเรือพระเพื่อร่วมประเพณีดังกล่าวนิยมว่าจ้างช่างจากต่างถิ่นมาทำขึ้น โดยเป็น

ความนิยมเพื่อหวังผลจากรางวัลในการประกวดแข่งขัน ลงทุนเป็นทุนทรัพย์จำนวนมาก ทั้งยังหวังผลจากปัจจัยที่พุทธศาสนิกชนมาร่วมบุญในงานเป็นจำนวนมากด้วย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการมีส่วนร่วมในประเพณีชักพระ อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐยังเป็นผู้ควบคุมและกำหนดรูปแบบ นโยบาย กฎเกณฑ์การจัดงานซึ่งในบางเรื่องหลงลืมไปว่า การจัดงานประเพณีชักพระต้องได้รับความร่วมมือจากวัด เจ้าอาวาสหรือผู้นำชุมชนด้วย

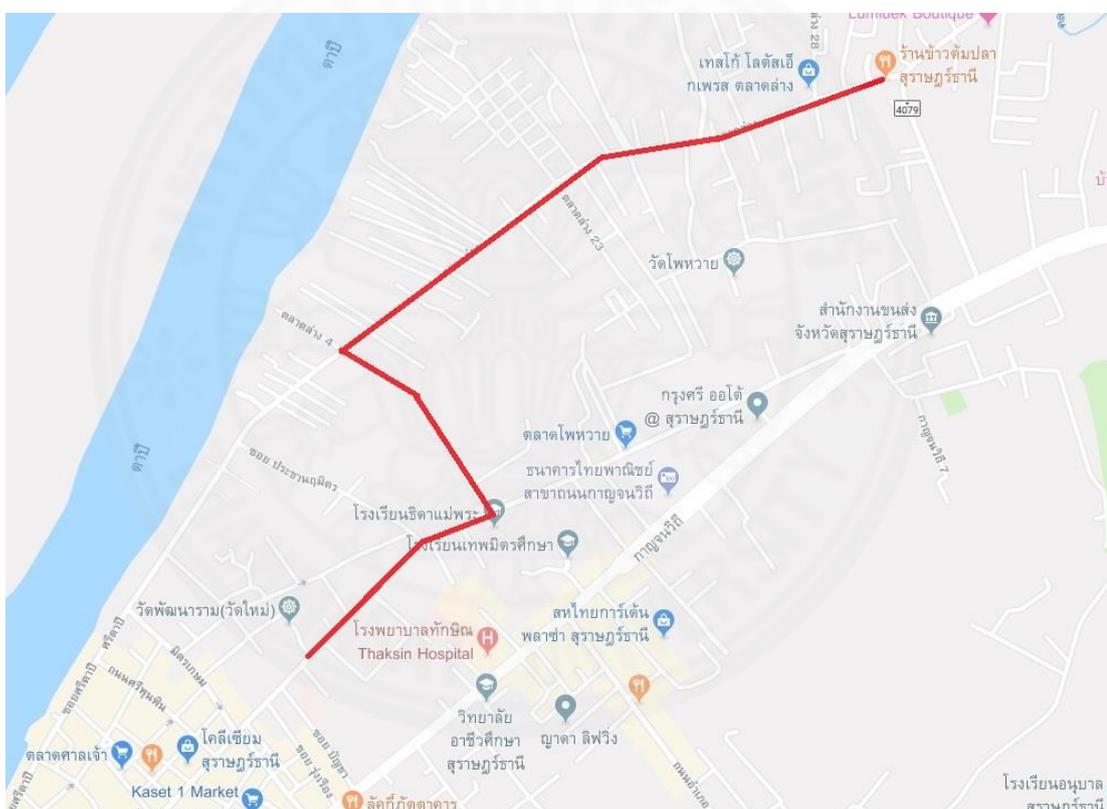
ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2555 เป็นต้นมา ทางจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ดำเนินการขอพระราชทานถ้วยรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้วัดที่ส่งเรือพระเข้าร่วมประกวด ซึ่งทำให้วัดต่าง ๆ ในจังหวัดให้ความสนใจทำเรือพระเข้าร่วมประเพณีเป็นจำนวนมากนับร้อยวัด กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจัดงาน ทั้งการแข่งขันประกวดประชันจึงเริ่มมีความชัดเจนขึ้น ส่งผลให้เรือพระมีการสืบทอดภูมิปัญญาด้านงานช่างมากมาย แต่ในขณะเดียวกัน ช่างที่มีความรู้ความสามารถก็มีจำนวนน้อยลงด้วยมีอายุที่เพิ่มขึ้น ทำให้หลายวัดที่มีความประสงค์จะจัดทำเรือพระต้องจัดหาหรือว่าจ้างช่างจากต่างถิ่นมาทำเรือพระ ทั้งพระสงฆ์ที่ในอดีตต่างมีองค์ความรู้ด้านการทำเรือพระก็มีจำนวนน้อยลงด้วยเหตุผลเดียวกัน

พระสงฆ์ เป็นผู้นำทางศาสนาและจิตวิญญาณ ซึ่งในบริบทของประเพณีชักพระมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก ในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการเป็นผู้นำด้านแนวคิด เป็นผู้ประสานงานสำคัญระหว่างวัดและชุมชน ด้วยเป็นศูนย์รวมศรัทธาของเหล่าพุทธศาสนิกชนในชุมชนนั้น ๆ พระสงฆ์เป็นผู้นำที่คอยส่งเสริม ก่อหนุนให้เกิดความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจของคนในชุมชน เป็นผู้ผลักดันให้เกิดการสืบทอดและสืบสานการทำเรือพระให้ลุล่วงสำเร็จ เพื่อสามารถนำเรือพระออกแหนแหยังความศรัทธาให้เกิดขึ้นและเพิ่มพูนขึ้นได้ในสังคม

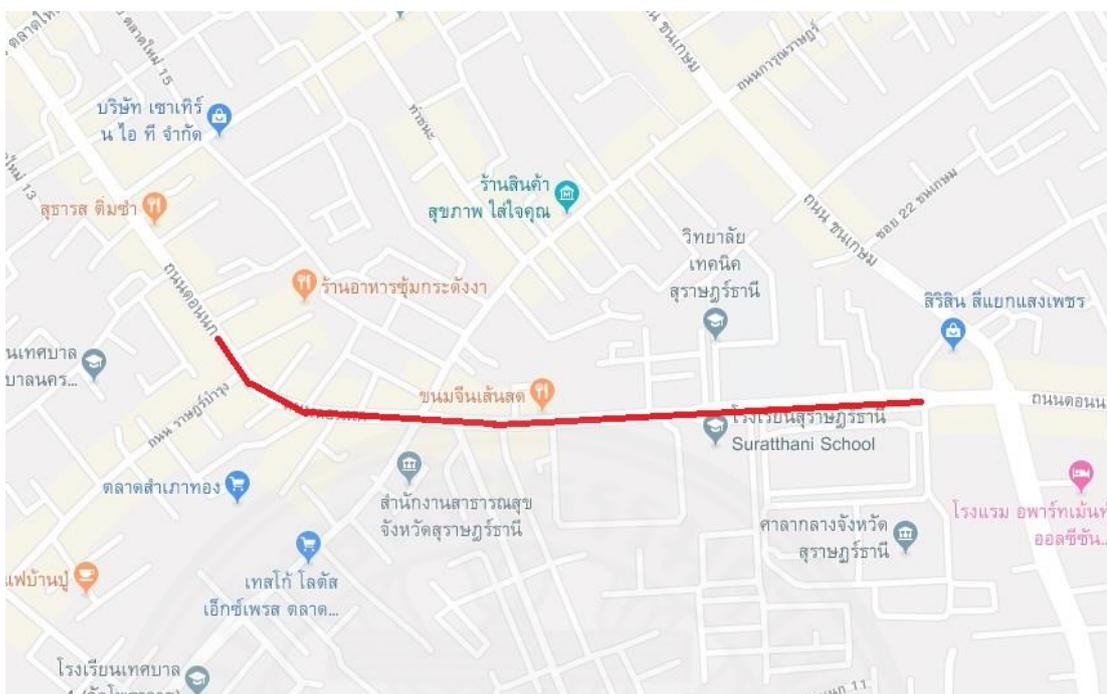
บริบทของผู้มีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระนั้น มีความแตกต่างแต่เกี่ยวเนื่องกัน ด้วยทุกฝ่ายทั้งพระสงฆ์ วัด ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐต้องเอื้อเพื่อและเกื้อกูลประสานงานต่อกันให้ประเพณีสำเร็จลุล่วงไปได้ โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำด้านแนวคิด เป็นแกนนำหลักในการผลักดันให้เกิดการทำเรือพระขึ้นเพื่อเข้าร่วมประเพณีชักพระ ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่ประสานงานรวมพลังจากชาวบ้านหรือผู้ที่มีความรู้ด้านงานช่างต่าง ๆ มาผนึกกำลังกันทำเรือพระให้สำเร็จขึ้นได้ โดยร่วมมือกับวัดหรือพระสงฆ์นั่นเอง หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกในส่วนกลาง ประสานงานวัดหรือชุมชนต่าง ๆ ที่ประสงค์เข้าร่วมประเพณีโดยดำเนินการให้มีการวางแผน กำหนดนโยบายและกฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการให้ประเพณีเกิดขึ้นได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ด้วยสภาพการจัดการประเพณีชักพระในปัจจุบัน ที่มีหน่วยงานภาครัฐมาจัดการมากขึ้น เพื่อหวังให้เป็นประเพณีที่สำคัญระดับประเทศ จึงทำให้มีมุมมองต่าง ๆ ในการจัดงานอย่างมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ลดลง โดยกลับไปให้ความสำคัญต่อสิ่งอื่นมากกว่าความศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อวัดหรือ

พระพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น ในปี 2561 หน่วยงานภาครัฐได้กำหนดพื้นที่ของที่จอดเรือพระก่อนที่จะเริ่มขบวนแห่ โดยเริ่มตั้งขบวนแห่บนถนนหน้าเมืองบริเวณหน้าวัดพัฒนารามเป็นลำดับเรือพระต่อเนื่องยาวไปจนจรดถนนตลาดล่าง ซึ่งเรือพระวัดต่าง ๆ ที่เข้าร่วมงานต่างไม่เห็นด้วย เนื่องจากเป็นถนนที่คับแคบ มีแสงสว่างไฟฟ้าจากเสาไฟฟ้าไม่เพียงพอ ทำให้อาจเป็นอันตรายต่อทรัพย์สินที่มีค่าของกรรมการเรือพระวัดต่าง ๆ ได้ ทั้งห้องสุขาก็ไม่เพียงพอ เพราะพื้นที่ถนนดังกล่าวไม่ได้เป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการหรือสถานที่ที่จะอำนวยความสะดวกแก่คณะกรรมการเรือพระวัดต่าง ๆ ได้เพียงพอ จึงทำให้วัดต่างๆ ไม่เห็นด้วยต่อการที่หน่วยงานภาครัฐเข้ามาจัดระเบียบและกำหนดพื้นที่จอดเรือพระในถนนดังกล่าว

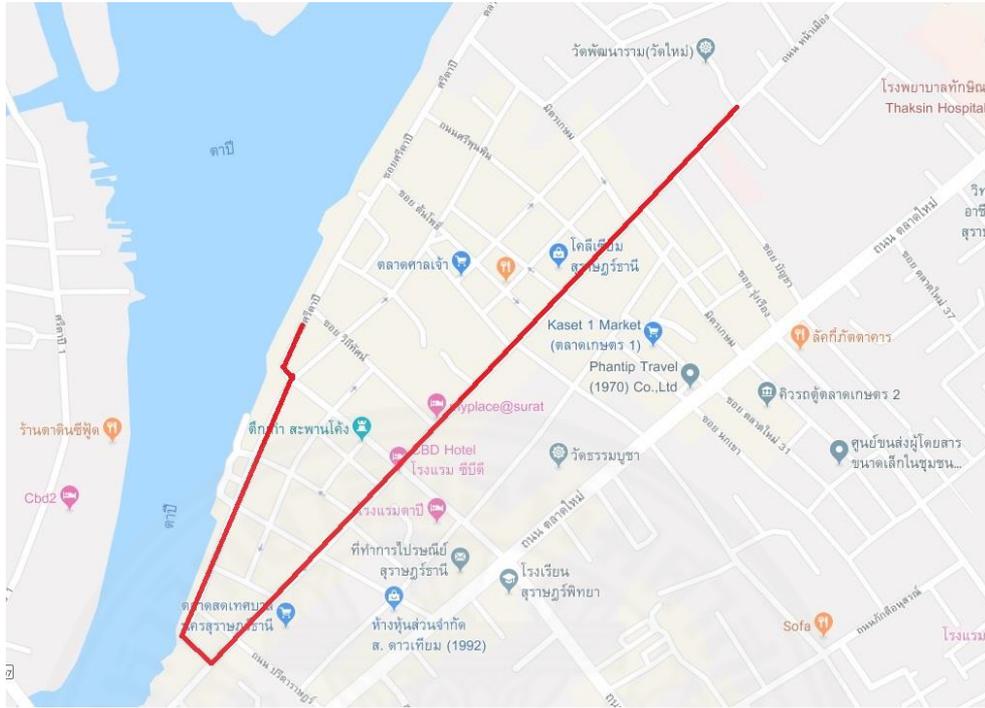

ภาพที่ 1.1 แผนที่แสดงพื้นที่จอดเรือพระก่อนเริ่มขบวนแห่ที่ทางหน่วยงานภาครัฐกำหนดให้ โดย ผู้วิจัย, 2562.

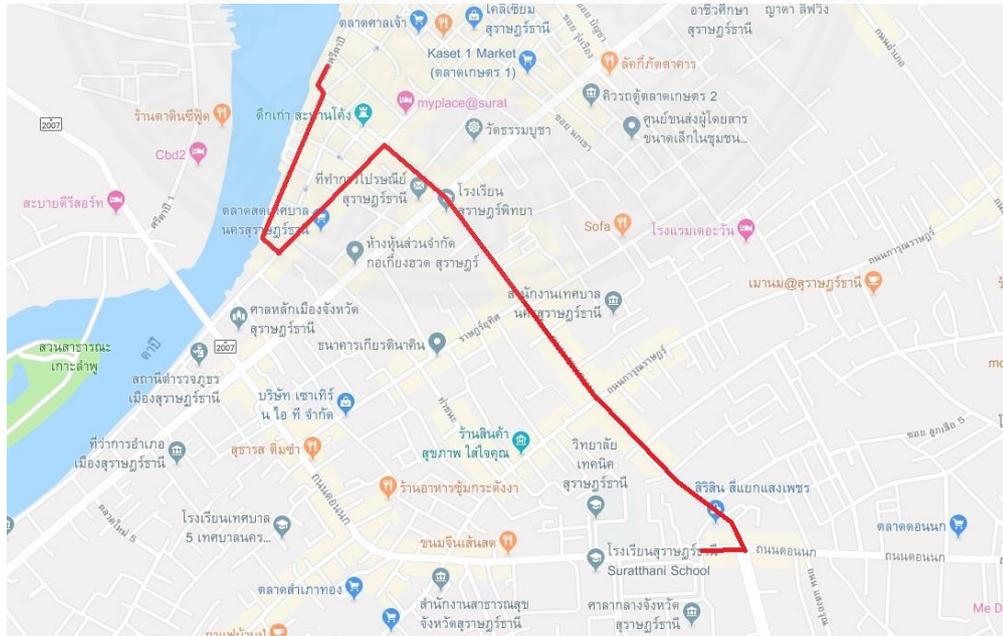

ภาพที่ 1.2 แผนที่แสดงพื้นที่จอดเรือพระก่อนเริ่มขบวนแห่ที่ทางพระสงฆ์เสนอแนะ โดย ผู้วิจัย, 2562.

อีกประการหนึ่ง คือ เรื่องเส้นทางขบวนแห่ที่ทางหน่วยงานภาครัฐกำหนดให้เริ่มต้นตั้งแต่ถนนหน้าเมืองบริเวณหน้าวัดพัฒนาราม ผ่านตลาดสดเทศบาลและเลี้ยวสู่ถนนบ้านดอนตรงไปสู่ถนนซอยศรีตาปีบริเวณท่าเรือสะพานนริศ ซึ่งเป็นถนนที่มีขนาดระยะทางสั้น โดยหน่วยงานภาครัฐให้เหตุผลว่า จะได้ไม่ทำให้เกิดการจราจรติดขัดอันจะส่งผลให้ประชาชนที่ใช้รถบัสต้องถนนเดือดร้อนในทางกลับกัน พระสงฆ์หรือวัดต่าง ๆ ได้เสนอข้อคิดเห็นและข้อเรียกร้อง โดยมีความประสงค์ให้แห่เรือพระ โดยเริ่มต้นจากถนนดอนนกบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผ่านไปยังถนนชนเกษมและเลี้ยวเข้าสู่ถนนหน้าเมืองผ่านตลาดสดเทศบาลเลี้ยวเข้าสู่ถนนบ้านดอนตรงไปสู่สิ้นสุดที่ถนนซอยศรีตาปีบริเวณท่าเรือสะพานนริศ ซึ่งเป็นเส้นทางถนนที่มีขนาดระยะทางยาวกว่าที่ทางหน่วยงานภาครัฐกำหนดให้

ภาพที่ 1.3 แผนที่แสดงเส้นทางขบวนแห่เรือพระที่ทางหน่วยงานภาครัฐกำหนดให้ โดย ผู้วิจัย, 2562.

ภาพที่ 1.4 แผนที่แสดงเส้นทางขบวนแห่เรือพระที่ทางพระสงฆ์เสนอแนะ โดย ผู้วิจัย, 2562.

ทั้งนี้หากจัดให้มีขบวนแห่ในเส้นทางที่ทางพระสงฆ์และวัดต่าง ๆ เสนอและเรียกร้อง จะทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในประเพณีชักพระได้มากกว่า ทั้งการชักลากเรือพระของประชาชนทั่วไป ที่มารอร่วมชักลากเรือพระตามความเชื่อมาแต่โบราณว่า จะได้กุศลเป็นอันมากจากการชักลากเรือพระในวันดังกล่าว และได้ร่วมทำบุญตักบาตรเรือพระตลอดเส้นทางของขบวนแห่เรือพระได้มากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดข้อคิดเห็นและข้อปฏิบัติที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จนเกิดข้อวิพากษ์กันมากในสังคมของพระสงฆ์และคนทำเรือพระ ทำให้พระสงฆ์และกรรมการเรือพระจากวัดต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้นำสำคัญในการส่งเรือพระเข้าร่วมขบวนแห่มีข้อคิดเห็นตรงกันว่า จะไม่ส่งเรือพระเข้าร่วมขบวนแห่ในประเพณีชักพระที่ทางหน่วยงานภาครัฐจัดขึ้น ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นอาจมีผลกระทบต่อการดำรงไว้ของประเพณีชักพระเป็นอย่างมาก จนในที่สุดทางหน่วยงานภาครัฐต้องมีการจัดการประชุมและวางแผนงานการจัดงานขึ้นใหม่อีกวาระหนึ่ง เพื่อแก้ไขต่อเหตุการณ์ความไม่พอใจที่เกิดขึ้นดังกล่าว

ผู้ศึกษาเห็นว่า พระสงฆ์เป็นกลุ่มบุคคลสำคัญในการมีส่วนร่วมให้เกิดการสงวนรักษาประเพณีชักพระอันดั้งเดิมได้ การเกิดข้อคิดเห็นที่ไม่ตรงกันของผู้มีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีที่ดั้งเดิม ซึ่งในปัจจุบันทัศนคติมุมมองต่อบทบาทของพระสงฆ์ในมิติต่าง ๆ อาจถูกกลดลง หรือเกิดจากความไม่เข้าใจในมุมมองบทบาทของการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา จนอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อการสงวนรักษาประเพณีชักพระได้ ผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระและจักได้นำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาเพื่อร่วมกันสงวนรักษาประเพณีชักพระให้สืบทอดดำรงอยู่ได้ด้วยดีต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในบริบทสังคมปัจจุบัน

1.2.2 เพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระของพระสงฆ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระของพระสงฆ์ในอนาคตต่อไป

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ ผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับเรือพระบก ตัวอย่าง (ไม่เข้าร่วมประกวด) และผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับเรือพระบกของวัดที่ได้รับรางวัลพระราชทานชนะเลิศการประกวดเรือพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี พ.ศ. 2555-2561 ได้แก่ พระสงฆ์ ประชาชนทั่วไปและหน่วยงานราชการด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีไว้ โดยกำหนดพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ วัดที่มี เรือพระบกตัวอย่าง (ไม่เข้าร่วมประกวด) และวัดที่เข้าร่วมประกวดเรือพระ โดยได้รับรางวัลพระราชทานชนะเลิศการประกวดเรือพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภายในปี พ.ศ. 2555-2561 รวมจำนวน 7 วัด ได้แก่ วัดพระโยค วัดกลางใหม่ วัดท่าไทร วัดควนสุบรรณ วัดบ้านโน สำนักสงฆ์แหลมท้องทราย และวัดโลกาภิราม

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ประเพณีชักพระ

มีความหมายอย่างเดียวกับ ประเพณีลากพระ หรือประเพณีแห่พระ ซึ่งในบางพื้นที่ทางภาคใต้มีการใช้คำเรียกที่แตกต่างกัน แต่หมายถึง ประเพณีที่มีการอัญเชิญพระพุทธรูปออกแห่รอบเมืองในวันหลังวันออกพรรษาเช่นเดียวกัน

เรือพระ

มีความหมายอย่างเดียวกับ เรือพนมพระ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เรือพระบก สำหรับแห่ทางบก และเรือพระน้ำ สำหรับแห่ทางน้ำ โดยหมายถึง รถ หรือ เรือ หรือ ล้อเลื่อนที่ประดับตกแต่งอย่างงดงามเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปออกแห่แห่น

การประกวดเรือพระ

การจัดประกวดแข่งขันเรือพระในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เรือพระบก และเรือพระน้ำ สำหรับเรือพระบกนั้นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เรือพระบกขนาดใหญ่ และเรือพระบกขนาดเล็ก

ชักพระ

ในบางพื้นที่ของภาคใต้ที่เรียก “ลากพระ” หรือ “แห่พระ” เป็นการจำลองเหตุการณ์ครั้งที่พระพุทธองค์เสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ขึ้น โดยการอัญเชิญพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนเรือพระแล้วชักลากไปในพื้นที่ต่าง ๆ ให้ชาวบ้านได้ร่วมทำบุญ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีในบริบทสังคมปัจจุบัน

1.5.2 เป็นแนวทางในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีในอนาคต

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณี ชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้ในการวิเคราะห์และ อ้างอิงประกอบการศึกษา ดังต่อไปนี้

- 2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีชักพระ
- 2.2 บทบาทของพระสงฆ์ต่อวัฒนธรรมประเพณี
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสงวนรักษาวัฒนธรรมประเพณี
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีชักพระ

ประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระ จากพุทธประวัติกล่าวว่า วันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จลงมาจากสวรรค์สู่โลกมนุษย์แล้ว หลังจากได้เสด็จขึ้นไปเทศนาโปรด พระพุทธมารดา ณ สวรรค์ชั้นดุสิตตลอดพรรษา คือ วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 อันเป็นวันสุดท้ายของพรรษา พระองค์เสด็จลงมาตามบันไดแก้ว บันไดทอง และบันไดเงิน ซึ่งบันไดทั้ง 3 ทอดลงมายัง ประตูนครสังกัสสะ เมื่อเสด็จถึงประตูเมืองเป็นวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 อันตรงกับวันออกพรรษา พุทธบริษัททั้งหลายทราบข่าว ต่างมาคอยต้อนรับเสด็จ เพื่อจะตักบาตร ถวายภัตตาหาร ดอกไม้ รูปเทียน ซึ่งเป็นที่มาของประเพณี “ตักบาตรเทโว” ในขณะที่บางคนไม่สามารถเข้าถวายภัตตาหารได้ เพราะจำนวนคนที่ถวายภัตตาหารมีมากมาย แต่ด้วยศรัทธาของผู้ที่เข้าไม่ถึงพระพุทธร่องค์จึงเกิด ประเพณีทำขนมชนิดหนึ่งขึ้น เป็นขนมที่ห่อด้วยใบไม้เรียกว่า “ขนมต้ม” หรือห่อต้ม หรือห่อปัด สำหรับโยนจากระยะไกลเข้าไปถวายได้ ทั้งนี้ในความจริงอาจเป็นเพื่อสะดวกในการนำไปทำบุญ เพราะสามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน และสะดวกต่อการรับประทานเวลาหิวขณะลากพระ ดังนั้นขนมต้ม จึงถือเป็นขนมที่เป็นเอกลักษณ์ประจำเทศกาล

ประเพณีชักพระมีอยู่ 2 แบบ คือ การชักพระทางบก เป็นการอัญเชิญพระพุทธรูปยืน ขึ้นประดิษฐานบนบุษบกแล้วแห่โดยการลากไปตามถนนบนบก และการชักพระทางน้ำ จะอัญเชิญพระพุทธรูปยืนขึ้นประดิษฐานบนบุษบกในเรือแล้วแห่โดยการลากไปทางน้ำ

ภาพที่ 2.1 เรือพระบวักกลางใหม่

ที่มา: เรือพระวัดกลางใหม่ (28 พฤษภาคม 2562) สืบค้นจาก

https://www.facebook.com/profile.php?id=100004645780303&sk=media_set&set=a.1013423612155822&type=3

ภาพที่ 2.2 เรือพระน้ำวัดแหลมทอง

ที่มา: เรือพระน้ำวัดแหลมทอง (28 พฤษภาคม 2562) สืบค้นจาก

https://www.facebook.com/pg/%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B8%A1%E0%B8%8A%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B9%81%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%A1%E0%B8%97%E0%B8%AD%E0%B8%87-1654286848192521/photos/?ref=page_internal

ก่อนถึงวันชักพระจะมี “การคุมพระ” ที่วัด ซึ่งการคุมพระเป็นการตีตะโพนหรือกลองเพลก่อนจะถึงวันชักพระประมาณ 10-15 วัน เพื่อเป็นการเตือนชาวบ้านว่าจะมีการชักพระ และชาวบ้านจะได้มาช่วยกันเตรียมการต่าง ๆ ล่วงหน้า โดยมีเด็กวัดและประชาชนที่อยู่ใกล้วัดเป็นผู้คุมพระจนถึงวันชักพระ ในช่วงที่มีการคุมพระ พระสงฆ์ สามเณร และชาวบ้าน จะช่วยกันเตรียมเรือ ถ้าเป็นการชักพระทางบก จะมีการจัดเตรียมขบวนผู้คนที่จะชักพระ อาจจะมีจัดให้มีกลุ่มคนจำนวนหนึ่งเตรียมชุดเครื่องแต่งตัวสำหรับลากเรือพระ หรือมีการพ่อนำเรือพระ หากเป็นการชักพระทางน้ำชาวบ้านจะเตรียมการตกแต่งเรือพาย สรรหาผีพาย และเตรียมเครื่องแต่งตัวตามที่ตกลงกันได้

การชักพระ เริ่มในตอนเช้าตรู่ของวันออกพรรษา แรม 1 ค่ำ เดือน 11 และเริ่มชักพระเป็นวันแรก ประชาชนจะเดินทางไปวัด เพื่อนำภัตตาหารไปใส่บาตร หลังจากพระฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว ชาวบ้านจะนิมนต์พระภิกษุในวัดขึ้นนั่งประจำเรือพระ แล้วชาวบ้านจะช่วยกันลากเรือพระออกจากวัดตั้งแต่เช้าตรู่ ถ้าเป็นการชักพระทางน้ำ จะใช้เรือพายลาก ถ้าเป็นการชักพระทางบก จะใช้คนเดินลาก ซึ่งก่อนถึงช่วงเวลาเพล เรือพระที่ลาก จะมาอยู่ที่ชุมนุมเรือพระ ทั้งการชักพระทางบกและการชักพระทางน้ำ เพื่อให้ประชาชนถวายภัตตาหารแก่พระภิกษุ สามเณรเท่าที่จะทำได้ ทำให้ที่ชุมนุมเรือพระเป็นศูนย์รวมของประชาชนจำนวนมากที่มาร่วมงาน (สถาพร คงขุนทศ, 2536; ตูลา แก้วลำหัด, 2556)

ประเพณีชักพระของชาวใต้

การลากพระหรือชักพระของชาวใต้ เป็นการสมมติและการสมโภช เฉลิมฉลองตามเหตุการณ์ในพุทธประวัติ โดยวิธีอัญเชิญพระพุทธรูปเรียกว่า “พระลาก” (พระปางอุ้มบาตร หรือพระปางประทานอภัย หรือพระพุทธรูปยืนปางต่าง ๆ) ขึ้นประดิษฐานบนบุษบก ซึ่งถ้าเป็นทางบกบุษบกจะตั้งอยู่บนพาหนะ ทำเป็นรูปเรือหรือพญานาคเรียกกันว่า “นมพระ” (พนมพระ) แสดงว่าเดิมประเพณีนี้ น่าจะเกิดจากการแห่ทางน้ำมาก่อน ชักลากแห่แหนไปยังตำบลต่าง ๆ ใกล้เคียง ถ้าเป็นการชักพระทางน้ำหรือทางเรือเรียกว่า “เรือพระ” คือการเอาเรือหลายลำมาเทียบเรียงขนานผูกติดกันเป็นแพขนาดใหญ่ ประดับตกแต่งอย่างปราสาทมณฑลปวิจิตรงดงาม แห่แหนมีเครื่องดนตรีประโคมไปตามแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบ ทำให้เกิดประเพณีการเล่นต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น การเล่นเพลงเรือ การประชันปี่ (ตะโพน) การประชันโพน(กลอง) การแข่งเรือ และการประกวดประชันอื่น ๆ ตลอดจนการสร้างพระพุทธรูปขึ้นใหม่ เพื่อใช้ในงานประเพณีเป็นต้น (ประทุม ชุมเพ็งพันธ์ 2548: 220-221) นับตั้งแต่ครั้งภิกษุชาวจีนชื่อ อี้จิง ได้จาริกผ่านคาบสมุทรมลายูเพื่อไปศึกษา ศาสนาในอินเดีย ในพ.ศ.1214-1238 ก็ได้เห็นประเพณีการลากพระของชาวใต้ “โฮลิ่ง” (ตันมาลิ่ง หรือตามพรลิงค์) จึงบันทึกไว้ว่า “พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์องค์หนึ่งมีคนแห่แหนนำมาจากวัดโดยประดิษฐานบนรถหรือบนแคร่มีพระสงฆ์และฆราวาสหมู่ใหญ่แวดล้อมมา มีการตีกลองและบรรเลงดนตรีต่าง ๆ

มีการถวายของหอมดอกไม้และถือนธชชนิดต่าง ๆ ที่ทอแสงในกลางแดด พระพุทธรูปเสด็จไปสู่หมู่บ้าน ด้วยวิธีดังกล่าวนี้ภายใต้เพดานกว้างขวาง” จากหลักฐานในจดหมายเหตุของภิกษุอั้งจี้จี้ ทำให้ นักวิชาการบางคนเชื่อว่าประเพณีลากพระในภาคใต้มีมาแล้วตั้งแต่สมัยศรีวิชัย

ประเพณีลากพระ ของชาวใต้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นประเพณีที่ทั้งสถาบัน ศาสนาและสถาบันกษัตริย์ถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ปรากฏในเรื่องประพจน์ตราให้แก่พระครูอินทโมหี คณะป่าแก้ว หัวเมืองพัทลุงใน พ.ศ.2242 ว่า “แลเมื่อครั้งคณะป่าแก้วแต่ก่อนมีพระครูอันดับ 6 องค์ ได้ช่วยการพระราชพิธีตรุษสารทแลงานลากพระถวายพระราชกุศล” และข้อความอีกตอนหนึ่งว่า “แลราชการเมืองซึ่งเป็นพำนักแก่ขุนหมื่นกรมคณะป่าแก้ว มีหน้าที่เมืองเส้นหนึ่งพระราชพิธีตรุษสารท แลงานลากพระ เจ้าเมืองจะได้เบียดเสียดเอาข้าพระไปใช้ราชการนอกนั้นหาไม่ได้” เมือง นครศรีธรรมราชปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา ในรัชกาลพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ แม้แต่ผู้ตีกลองในงาน ลาก พระก็ถือว่าสำคัญ จึงมีแจ้งไว้ในทำเนียบข้าราชการตกเป็นพระอัยการไว้ว่า “ขุนรันไกรถือ คักดินา 200 พนักงานตีกลองแห่พระ” ตำแหน่งนี้มีมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งปรากฏในทำเนียบ ข้าราชการเมืองนครศรีธรรมราชครั้งรัชกาลที่ 2 ว่า “ขุนรันไกรถือคักดินา 200 พนักงาน ตีกลอง แห่พระ” เช่นกัน

ประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระเล่ากันในเชิงพุทธตำนานว่า หลังจาก พระพุทธองค์ทรงกระทำยมกปาฏิหาริย์ปราบเดียรถีย์ ณ ป่ามะม่วง กรุงสาวัตถีแล้ว ได้เสด็จไป จำพรรษา ณ ดาวดึงส์ เพื่อโปรดพุทธมารดาจนสิ้นสมัยพรรษาแล้วเสด็จกลับมามนุษย์โลก พระอินทร์ จึงนิimitบันได ทอดจากสวรรค์ลงสู่มนุษย์โลก ที่ใกล้นครกัสสะ เป็นบันไดทองเบื้องขวา บันไดแก้ว อยู่กลาง และบันไดเงินอยู่ซ้าย พระพุทธองค์เสด็จบันไดแก้ว (มีนัยยะเป็นปรัชญาว่า เลือกเดินทาง สายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา) พุทธศาสนิกชนทราบกำหนดนี้จากพระโมคคัลลานะว่า พระพุทธองค์ จะเสด็จถึงประตูนครกัสสะในเช้าตรู่ของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ต่างปลาบปลื้มยินดีพากันไปรอรับ เสด็จ พร้อมด้วยเตรียมภัตตาหารไปถวายอย่างล้นหลามจนไม่อาจเข้าไปถวายถึงพระพุทธองค์ได้ ทั่วทุกคน ผู้ที่ไม่สามารถเข้าไปใกล้ได้จำนวนมากนั้นต่างมีศรัทธาแรงกล้า จึงใช้ใบไม้ห่อภัตตาหารแล้ว ยื่นต่อกันบ้าง โยนบ้าง ปาบ้าง ตามตำนานว่าด้วยแรงอธิษฐานและอธิการแห่งพระพุทธองค์ ภัตตาหารเหล่านั้นไปตกในบาตรของพระพุทธองค์ทั้งสิ้น (คือที่มาของ การนำเอาข้าวเหนียวมาห่อ ด้วยใบกะพ้อเป็น 3 มุมคล้ายข้าวต้มลูกโยนที่ภาษาถิ่นเรียกว่า “ต้ม”)

เมื่อเลยพุทธกาลมาแล้วและมีการสร้างพระพุทธรูปขึ้น พุทธศาสนิกชนจึงนำเอา พระพุทธรูปมาแห่แห่นสมมติแทนพระพุทธองค์ กระทำกันในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11ของทุกปีสืบมา เป็นประเพณีชักพระ อุปมาเหมือนได้ร่วมรับเสด็จและร่วมถวายภัตตาหารแด่พระพุทธองค์ด้วยตนเอง

ไม่ว่าจะห่างไกลกันด้วยเวลาและสถานที่เพียงใด จากพระพุทธรูปประวัติตอนที่กล่าวมาแล้วนั้นในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยล้วนเกิดเป็นประเพณี “ตักบาตรเทโว” หรือเรียกว่า “ตักบาตรเทโวโรหนะ”

การที่เกิดเป็นประเพณี ลากพระหรือชักพระขึ้นในภาคใต้และกลายเป็นประเพณีสำคัญยิ่ง จึงน่าจะเป็นเพราะมีคตินิยมดั้งเดิมอย่างอื่นเป็นพื้นฐานอยู่ด้วยและเหตุเหมาะสม คือในเดือน 11 นั้น เป็นช่วงที่ภาคใต้เริ่มเข้าสู่ฤดูฝน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบเกษตรกรรม สิ่งที่ปรารถนาป้องกันจึงได้แก่ การขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล งานบุญประเพณีนี้จึงมุ่งขอฝนเพื่อการเกษตรจนเกิดเป็นคติความเชื่อว่าการลากพระหรือชักพระทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล คติความเชื่อดังกล่าวเห็นได้ชัดจากความเชื่อที่ว่า “เมื่อพระหลบหลัง (เรือพระกลับวัดเสร็จเรียบร้อย) ฝนจะตกหนัก” ความเชื่อนี้มีหลักฐานปรากฏอยู่ในรายงานพระวิจิตรวราสารักษ์ ข้าหลวงพิเศษตรวจราชการเมืองสงขลาและพัทลุง ร.ศ.114 (พ.ศ. 2438) ว่า “อนึ่ง ราษฎรชาวเมืองสงขลานิยมนับถือในการแห่พระถึงระดูเดือน 11 ชวนกันอาราธนาพระพุทธรูปลงมาตั้งแห่ไปตามถนนทุก ๆ ปี ถือกันว่าทำให้ไร่นาบริบูรณ์ แต่การที่เป็นมาแล้ว มักจะเกิดเหตุวิวาทกันเสมอทุก ๆ ราย” และเพราะเหตุที่มักวิวาทกันขึ้น “ผู้ว่าราชการเมืองจึง ออกกฎหมายประกาศห้ามให้เลิกการลากพระเสียตลอดเมืองสงขลาหลายปีมาแล้ว แต่ราษฎรยังมีความปรารถนาอยู่เสมอ ครั้นข้าพระพุทธเจ้าไปคราวนี้ต่างคนต่างมาร้องขออนุญาตที่จะลากพระ ดังที่เคยได้มาแต่ก่อน อ้างว่าที่ทำนานับบริบูรณ์มาหลายปีแล้วนั้นก็เพราะไม่ได้แห่พระ”

พระพุทธรูปที่นิยมใช้ในพิธีลากพระ ได้แก่ ปางเสด็จลงมาจกดาวดึงส์ บางท้องถิ่นก็ใช้ปางอุ้มบาตร โดยถือตามคติที่มาของประเพณีดังกล่าวมาในตอนต้น แต่มีหลายท้องถิ่นนิยมใช้ปางห้ามสมุทร บางแห่งใช้ปางห้ามญาติและบางแห่งใช้ปางคันธารราษฎร์ซึ่งเป็นปางขอฝนที่ใช้ในพิธีพิธีกรรมศาสตร์ของภาคกลาง (ทำในเดือน 9 เพราะฤดูทำนาของภาคกลางเร็วกว่าภาคใต้ เป็นพระคันธารราษฎร์แบบยืนตามที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้หล่อขึ้น มีลักษณะผ้าอุทกสาฎกตัวชายคลุมพระพาหาข้างหนึ่ง เสด็จยืนอยู่บนหัวกลุ่มที่ฐานมีชั้นอัฒจันทร์ลงไป 3 ชั้น) อันนี้ย่อมบ่งถึงความเชื่อของชาวภาคใต้ที่ว่า การลากพระทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ทำให้นาไร่สมบูรณ์ได้ชัดยิ่งขึ้น บางวัดใช้พระพุทธรูปปางอื่นที่มีประวัติสำคัญพิเศษของวัดนั้น ๆ ที่ชาวบ้านมีความเชื่อถือพิเศษก็มี ถือว่าปางใดก็เป็นตัวแทนพระพุทธรูปเจ้าเหมือนกันที่ใช้ 2 องค์หรือ 3 องค์ก็มี เมื่อศรัทธาว่าการลากพระทำให้ฝนตกตามฤดูกาล ก็เกิดการผสมผสานกับคติที่ว่านาคเป็นผู้ให้น้ำแก่มนุษย์โลก ด้วยเหตุนี้ตกแต่งรถ เรือพระหรือล้อเลื่อนที่ใช้สำหรับ ลากพระจึงนิยมทำให้เป็นรูปพญานาค

ประเพณีชักพระนี้เกิดขึ้นในอินเดียมาช้านาน ต่อมาได้ถ่ายทอดมายังประเทศไทย โดยเฉพาะภาคใต้ได้รับประเพณีปฏิบัตินี้อย่างกว้างขวาง (อุตม เขยกีวงศ์, 2545: 58) โดยมีหลักฐาน

ยืนยันจากจดหมายเหตุของภิกษุชาวจีนชื่อ “อึ้งจิง” ได้จาริกผ่านเมืองนครศรีธรรมราชเพื่อไปยังประเทศอินเดีย ในพุทธศักราช 1272 ตามจดหมายเหตุนี้เรียกชาวเมืองหนึ่งว่า “เหอหลิง” ในจดหมายเหตุตอนหนึ่ง ได้บันทึกเล่าถึงประเพณีชักพระของชาวนครศรีธรรมราชไว้ว่า “พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์องค์หนึ่งมีคนแห่แหนนำมาจากวัดโดยประดิษฐานบนรถ มีพระสงฆ์ และฆราวาสหมู่ใหญ่แวดล้อมมา มีการตีกองและบรรเลงดนตรีต่างๆ มีการถวายของหอมดอกไม้ และถ้อยชมนิตต่าง ๆ ที่ทอแสงในกลางแดด” จากหลักฐานในจดหมายเหตุของภิกษุอึ้งจิงนี้ ทำให้นักวิชาการบางคนเชื่อว่าประเพณีลากพระในภาคใต้มีมาแล้วตั้งแต่สมัยศรีวิชัย เนื่องจากช่วงสมัยนั้นพื้นที่ภาคใต้อยู่ภายใต้อารยธรรมศรีวิชัย (วิเชียร ณ นคร, 2521: 210)

ภาพที่ 2.3 บรรยากาศประเพณีชักพระทางบก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ที่มา: บรรยากาศประเพณีชักพระทางบก จังหวัดสุราษฎร์ธานี (28 พฤษภาคม 2562) สืบค้นจาก

https://www.facebook.com/profile.php?id=100004645780303&sk=media_set&set=a.1013423612155822&type=3

ภาพที่ 2.4 บรรยากาศประเพณีชักพระทางน้ำ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ที่มา: บรรยากาศประเพณีชักพระทางน้ำ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (28 พฤษภาคม 2562) สืบค้นจาก https://www.facebook.com/ChakPharSuratThani2555/?__tn__=%2Cd%2CPR&eid=ARAcW05ZxKOK0YAPBBjfgSc4uflkdb41yQpG7Qw9huikdlg77JQVpaTLe9axRVCut9fXtlooaZbgk1j

ประเพณีชักพระ-ทอดผ้าป่า ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นประเพณีที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีตซึ่งไม่มีหลักฐานยืนยันได้อย่างชัดเจนว่าเกิดขึ้นเมื่อใด เชื่อว่าเกิดขึ้นมายาวนานเนื่องด้วยพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีเคยเป็นดินแดนที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่โบราณ มีหลักฐานให้เห็นชัดเจนในสมัยอาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งมีศูนย์กลางความเจริญของอาณาจักรศรีวิชัยคือที่ตั้งของอำเภอไชยาในปัจจุบัน มีความเจริญรุ่งเรืองในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านพระพุทธศาสนา มีการตั้งถิ่นฐานของผู้คนหนาแน่นเป็นแหล่งอารยธรรมที่มีอิทธิพลต่อเมืองอื่น ๆ ต่อมาความเจริญได้กระจายไปยังพื้นที่อื่น ๆ ประเพณีชักพระจึงได้แพร่ขยายไปจนทั่วพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปัจจุบันยังคงมีการจัดงานประเพณีชักพระในหลายพื้นที่ ได้แก่ อำเภอไชยา อำเภอนาหว้า อำเภอพุนพิน อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอเกาะสมุย อำเภอเกาะพะงัน อำเภอเวียงสระ อำเภอเมือง ส่วนอำเภออื่น ๆ แม้ไม่ได้มีการจัดงานประเพณีชักพระในอำเภอ แต่ล้วนมีส่วนร่วมในงานประเพณีชักพระทั้งสิ้น คือ ส่งเรือพระเข้าร่วมงานประเพณีชักพระที่ทางอำเภอเมืองจัดขึ้น ซึ่งปัจจุบันถือว่าเป็นงานประเพณีที่สำคัญ และยิ่งใหญ่ที่สุดของจังหวัดสุราษฎร์ธานี (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2557: 10)

เรือพระ คือ เรือ รถ หรือล้อเลื่อนที่ประดิษฐ์ตกแต่งเป็นรูปเรือ วางบุษบกหรือชาวใต้ เรียกว่า “นม” “ยอดนม” หรือ “นมพระ” สำหรับอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐาน ใช้สำหรับชักลากในวันเทศกาลออกพรรษา ถ้าใช้ทางน้ำเรียก “เรือพระน้ำ” ถ้าใช้ทางบกเรียก “เรือพระบก” จะใช้รถหรือล้อเลื่อนมาประดิษฐ์ตกแต่งให้เป็นรูปเรือ (สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2542: 6632) เรือพระ เป็นสัญลักษณ์ในงานประเพณีชักพระของชาวใต้ จัดทำขึ้นเพื่อแสดงออกถึงความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาของชาวบ้าน ถือเป็นหัวใจสำคัญในงานประเพณีชักพระที่ทุก ๆ วัดจะต้องเตรียมการทำเรือพระล่วงหน้าให้สวยงามไม่น้อยหน้าเรือพระจากวัดอื่น ๆ เรือพระเป็นงานศิลปกรรมที่ผสมผสานทั้งงานด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรมและจิตรกรรม ล้วนเกิดจากภูมิปัญญาของช่างพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่นที่สร้างสรรค์ผลงานขึ้น ในแง่ของสุนทรียะทางศิลปะต่าง ๆ การจัดทำเรือพระในอดีตนั้น เป็นการระดมความศรัทธาของบรรดาช่างศิลปะเข้ามาร่วมกันทำเรือพระอย่างสุดฝีมือ ส่วนบรรดาชาวบ้านจะเป็นผู้ให้การสนับสนุนทั้งด้านปัจจัยและกำลังใจ งานศิลปะในเรือพระจึงเป็นงานที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาของช่างพื้นบ้าน เป็นการแสดงออกอย่างอิสระและเกิดจากความกลมเกลียวสามัคคีของคนในหมู่บ้าน เป็นการอนุรักษ์ศิลปะและประเพณีอย่างแท้จริง (สัญญา วัชรพันธุ์, 2535: 144)

2.2 บทบาทของพระสงฆ์ต่อวัฒนธรรมประเพณี

ประเพณีชักพระ พระสงฆ์เป็นหนึ่งในผู้ที่มีส่วนร่วมในประเพณี การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์จะแสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องต่อการจัดการด้วย จึงเป็นสิ่งที่นำมาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังที่จะกล่าวต่อจากนี้

บทบาทของพระสงฆ์ คือ เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือกิจกรรมที่เป็นกิจของสงฆ์แล้ว พระสงฆ์ยังเป็นผู้นำประชาชน เป็นที่พึ่งทางจิตใจ ช่วยแก้ปัญหาอันเกิดจากการทะเลาะวิวาทระหว่างสมาชิกในสังคมด้วยกัน เป็นผู้นำในการช่วยเหลือ การดูแลทุกข์สุขของคนในชุมชน เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำในการดำรงชีวิตกับผู้คนในชุมชน เป็นผู้กระจายข่าวสารต่าง ๆ ให้คนในชุมชน โดยที่วัดเปรียบเสมือนสถานที่ให้การศึกษาแก่ประชาชน ศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมที่รวบรวมศิลปกรรม และเป็นสถานที่ที่แสดงความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของผู้คนในชุมชน เพราะถือเป็นสมบัติส่วนรวมของผู้คนในชุมชน เป็นที่ที่ผู้คนในชุมชนมาพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันได้ (พระราชวรมนู, 2527, น.205 - 206; จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, 2549, น.145; ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2542)

พระสงฆ์มิได้มีบทบาทเพียงการสั่งสอนศาสนธรรมและปฏิบัติธรรมเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการช่วยเหลือโดยทำหน้าที่พัฒนาชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง พระสงฆ์ไทย มีเอกลักษณ์การเป็นอยู่ที่เกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน มิได้เหินห่างหรืออยู่แยกจากสังคมโดยโดดเดี่ยว ดังนั้นพระสงฆ์จึงเป็นผู้อนุเคราะห์และแก้ไขปัญหา ตลอดถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ทั้งยังมีอิทธิพลต่อการกระตุ้นหรือชี้้นำให้เกิดกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้มาก อาจกล่าวได้ว่า พระสงฆ์เป็นผู้เป็นที่พึ่งทางจิตใจโดยได้รับความเคารพนับถือจากประชาชนในพื้นที่ เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ นับว่าเป็นต้นฉบับชั้นอุดม ในการชี้นำด้านวัฒนธรรมทางจิตใจของคนไทย พระสงฆ์เป็นผู้ให้ความรู้พัฒนาจิตใจแก่คนในชุมชน ยกย่องศิลปธรรมจรรยา ส่งเสริมการศึกษา ช่วยพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยดำเนินการไปตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ทั้งยังช่วยเผยแผ่ธรรมะ ซึ่งสะท้อนออกมาจากแบบอย่างของศิลาจารวัตรอันงดงาม สนับสนุนงานของชาวบ้านพัฒนาโครงการต่าง ๆ ตามนโยบายของรัฐ โดยอาศัยพระสงฆ์เป็นผู้ชี้นำชาวบ้านผ่านการให้ความเคารพนับถือ ตลอดถึงช่วยให้ประชาชนตั้งมั่นอยู่ในความดี แนะนำวิธีการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จ (ภัทรพร สิริกาญจน, 2535; ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2529; พินิจลาภานันท์, 2529)

บทบาทของพระสงฆ์ ด้านการบริหารงานสาธารณูปการภายในวัด มีบทบาทช่วยบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุ และการพัฒนาที่ดินภายในวัด รวมทั้งการปลูกต้นไม้ โดยต้อง

ดำเนินการตามความเหมาะสม และความจำเป็นที่ค้ำึงถึงทรัพยากรเป็นหลัก ในส่วนของด้าน การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ การช่วยสวดส่งดูแลศาสนวัตถุสิ่งทีสร้างขึ้นใน พระพุทธศาสนา อาทิ วิหาร พระพุทธรูปที่อยู่ในสภาพทรุดโทรม โดยพระสงฆ์จะดำเนินการซ่อมแซม ตามกำลังเท่าทีมี ตามความสามารถทีทำได้ หรืออาจชักชวนผู้คนในชุมชนให้ร่วมบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุด้วย เช่น อบรมสั่งสอนชาวบ้านให้เห็นคุณค่าของมรดกวัฒนธรรม ชักชวนชาวบ้านให้ ร่วมมือกันจัดกิจกรรมเพื่อการดูแลรักษาโบราณสถานในท้องถิ่น ส่งเสริมการจัดกิจกรรมประเพณีไทย ในวันนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ เป็นต้น กิจดังกล่าว ถือเป็นวัตรอันพึงปฏิบัติในหมู่พระสงฆ์เสมือนการสืบต่อ อายุพระพุทธศาสนา (กรมศิลปากร, 2544, น.101; พระราชญาณวิสิฐ, 2548, น.245; สำนัก โบราณคดี กรมศิลปากร, 2550, น.59; สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร, 2550, น.13)

มหาเถรสมาคมได้บันทึกไว้ในพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ตรากฎมหาเถรสมาคม (กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ข้อ 5) กำหนด “การ” คือ กิจการทีคณะสงฆ์จะต้องทำ หรือทีจะต้องถือเป็นธุระหน้าที เพราะเป็นการคณะสงฆ์และ การพระศาสนา หรือเกี่ยวกับคณะสงฆ์ มี 6 ประการ คือ 1. การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม หรือการ ปกครองคณะสงฆ์ 2. การศาสนศึกษา 3. การศึกษาสงเคราะห์ 4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5. การ สาธารณูปการ 6. การสาธารณสงเคราะห์ (พระราชวรมนี (พล อภากร) และคณะ, 2557, น. 43; กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการศาสนา, กองแผนงาน, ฝ่ายฝึกอบรม, 2542, น. 393) หากพิจารณาถึง ระเบียบดังกล่าว จะเห็นได้ว่ระเบียบการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านนี้ เมื่อพิจารณาลงลึกในรายละเอียด จะเห็นได้ว่ามีรายละเอียดครอบคลุมถึงการพัฒนา ทั้งในด้านการพัฒนา จิตวิญญาณ การพัฒนาอาชีพ ของชุมชน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนอีกด้วย

จากข้อความทีผู้ศึกษาหยิบยกมาเป็นตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของพระสงฆ์ทีมี ต่อสังคม ซึ่ยอมเป็นผลดีต่อสังคมทีจะก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นและเป็นแนวทางการพัฒนาทีดีทีสุด เพราะมุ่งทีจะพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพเป็นประการสำคัญ แต่ผลจากการเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่ ความทันสมัยในปัจจุบัน ได้ดึงเอาหน้าทีทางสังคมหลายอย่างทีวัดเคยมีต่อชุมชนออกไป และสร้าง สถาบันทางโลกขึ้นมาแทนที ทั้งการสร้างโรงเรียนแผนใหม่ การแพทย์ การสันตนาการ หรือศิลปะ วัดจึงถูกผลักดันให้เข้าไปอยู่ในมุมแคบ ๆ ของหน้าทีในเชิงพิธีกรรม เช่นเดียวกับสถาบันสงฆ์ไทยทีค่อย ๆ สูญเสียบทบาทการเป็นผู้นำทางปัญญาและความสัมพันธ์ทางสังคมหลายด้านทีเกี่ยวกัลกับชุมชน (ประยุทธ์ ปยุตโต., 2538, น. 41)

ด้วยการเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่ความทันสมัยแห่งการพัฒนานี้เอง จึงมีการบทบาท บทบาททางสังคมของพระสงฆ์ ทำให้มีความเคลื่อนไหวในกลุ่มพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไข ปัญหาสังคมเพิ่มขึ้น มาเป็นอุดมการณ์ทีตอบสนองปัญหาความต้องการของชุมชนในลักษณะทีประสม

ประสานกับการทำงานของกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้นำชุมชนรวมทั้งประชาชนในชนบท ดังเช่น พระอุดมประชาท (อลงกต ตักปัญโญ) แห่งวัดพระบาทน้ำพุจังหวัดลพบุรี ได้ทำงานด้านสาธารณสุข เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยเอดส์ ส่วนพระสุบิน ปณีโต วัดไผ่ล้อม จังหวัดตราด ได้ทำงานด้านเศรษฐกิจชุมชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการรวมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ส่วนพระครูพิทักษ์นันทคุณ และพระสมคิด จารณธมโม แห่งจังหวัดน่าน ได้ทำงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และได้ก่อเกิดการรวมตัวของพระสงฆ์กลุ่มต่าง ๆ ขึ้นมากมาย ดังเช่น เครือข่ายพระสงฆ์พิทักษ์วัฒนธรรม กลุ่มเสขีธรรม เครือข่ายพุทธชัยันตี เครือข่ายพระสงฆ์ด้านปัจจัยเลี้ยง เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาชุมชนภาคเหนือ (คพชน) ฯลฯ (พระครูพิพิธสุตาทรและคณะ, 2555, น. 3)

ความหมายของบทบาท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 602) ให้แนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทดังนี้ บทบาท หมายถึง การทำทำตามบท การทำตามบท โดยปริยาย หมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้เช่น บทบาทของบิดามารดาในการเลี้ยงดูบุตรธิดา บทบาทของครูในการสอนหนังสือ เป็นต้น ดิน ปรัชญพฤต (2538, น. 347) ได้ให้แนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทดังนี้ บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำ ลินตัน (Linton, 1939, อ้างถึงใน สุรางค์จันทร์เอม, 2529, น. 24) ให้แนวความคิดที่เกี่ยวกับบทบาทดังนี้ สถานภาพเป็นนามธรรม หมายถึง ตำแหน่ง ในแต่ละตำแหน่งจะได้กำหนดบทบาทไว้อย่างไรบ้าง ฉะนั้นเมื่อมีตำแหน่ง ก็จะต้องมีบทบาทควบคู่กันไปเสมอ คือเมื่อบุคคลมีตำแหน่งย่อมจะต้องมีสิทธิและหน้าที่ตามมาเอง บางคนก็ปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาท บางคนก็ทำไม่ได้เต็มที่ เพราะเกิดขัดแย้งกันในบทบาท ผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาทหรือไม่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เช่น บุคลิกภาพของผู้ที่สวมบทบาท ลักษณะของสังคม ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมนั้น ณรงค์ เสียงประชา (2541, น. 136-137) ได้ให้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับบทบาทดังนี้ บทบาท คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาทเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวัง ให้บุคคลต้องกระทำตามหน้าที่ เช่น เป็นครูต้องสอนนักเรียน เป็นตำรวจต้องพิทักษ์สันติราษฎร์ ทหารต้องเป็นรั้วของชาติ บุตรต้องเชื่อฟังบิดามารดา เป็นต้น เมื่อคนเราติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น ย่อมจะต้องแสดงบทบาทหลายบทบาทมากขึ้นตามบทบาท หรือตามสถานภาพ ก่อนเกิดจากความสัมพันธ์อื่น ๆ และบางครั้งบทบาท ที่เกิดขึ้นอาจเกิดการขัดแย้งกันได้ เช่น ขณะที่เขาจะแสดงบทบาทเป็นผู้บังคับบัญชา แต่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาในหน่วยราชการที่เขารับผิดชอบเป็นบิดาของเขา ในสถานภาพนี้ผู้ที่เป็บุตร เขาจะต้องเชื่อฟังบิดา ต้องเคารพบิดา ดังนั้นในกรณีเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดความอึดอัดใจ และจำเป็นต้องหาทางเลือกในการปฏิบัติ ลักษณะเช่นนี้จะเป็นปัญหาที่เกิดจากบทบาทขัดแย้งกัน เมื่อบุคคลได้ดำรงตำแหน่งในสังคม ย่อมจะต้องแสดงบทบาทตามตำแหน่งนั้น ๆ ตำแหน่งเดียวกันแต่

ผู้ดำรงตำแหน่งคนละคน อาจมีบทบาทต่างกันไป เพราะต่างคนต่างมีนิสัย ความคิด ความสามารถ การอบรม กำลังใจ มุลเหตุจูงใจ ความพอใจในสิทธิหน้าที่สภาพของจิตใจ และร่างกายที่ไม่เหมือนกัน ฉะนั้น บทบาทจึงเป็นเพียงรูปการ (Aspect) ทางพฤติกรรมของตำแหน่ง ผู้ศึกษาได้สรุปความหมายของบทบาทตามที่ได้ศึกษาบทวน คือ บทบาทมีสถานภาพเป็นนามธรรม บทบาทเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ และบทบาทเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำตามหน้าที่

ปัจจัยในการแสดงบทบาทของบุคคล อัลพอร์ต (Allport, 1930, อ้างถึงใน สุภาสกุลเงิน, 2545, น. 15-16) ได้ให้แนวคิดอันเกี่ยวกับของบทบาทดังนี้ การแสดงบทบาทของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้ 1. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role Expectation) หมายถึง บทบาทที่สังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามความคาดหวังที่กำหนด โดยสังคมและสถานภาพที่บุคคลนั้นครองอยู่ 2. การรับรู้บทบาท (Role Conception) หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ในบทบาท ของตนเองว่า ควรจะมีบทบาทอย่างไร และสามารถจะมองเห็นบทบาทของตนเองได้ตามการรับรู้ ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคลนั่นเอง โดยที่การรับรู้ในบทบาทและความต้องการของบุคคลก็ขึ้นอยู่กับลักษณะฐานส่วนบุคคล ตลอดจนเป้าหมายในชีวิตและค่านิยมของบุคคลที่สวมบทบาทนั้น 3. การยอมรับบทบาทของบุคคล (Role Acceptance) จะเกิดขึ้นเมื่อความสอดคล้องของบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและบทบาทที่ตนเองรับอยู่ โดยการยอมรับบทบาท เป็นเรื่องเกี่ยวกับความเข้าใจในบทบาทและการสื่อสารระหว่างสังคมและบุคคลนั้น ทั้งนี้ เพราะบุคคลจะไม่ได้ยินดียอมรับบทบาทเสมอไป แม้ว่าจะได้รับการคัดเลือก หรือถูกแรงผลักดันจากสังคมให้รับตำแหน่ง และมีบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติตาม เพราะหากบทบาทที่ได้รับนั้น ทำให้ได้รับผลเสียหายหรือ เสียประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าขัดแย้งกับความต้องการ หรือค่านิยมของบุคคลนั้น ผู้ครองตำแหน่งอยู่ ก็พยายามหลีกเลี่ยงบทบาทนั้น ไม่ยอมรับบทบาทนั้น ๆ 4. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role Performance) เป็นบทบาท ของเจ้าของสถานภาพที่แสดงออกจริง (Actual Role) ซึ่งอาจเป็นการแสดงบทบาทตามที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้และตามความคาดหวังของตนเอง การที่บุคคลใดจะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้ดีเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับระดับการยอมรับบทบาทนั้น ๆ ของบุคคลที่ได้ครองตำแหน่งนั้นอยู่ เนื่องจากความสอดคล้องกับบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและการรับรู้บทบาทของตนเอง

จากแนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ ดังนั้นบทบาทเป็นแบบแผนพฤติกรรม หรือการได้กระทำต่าง ๆ ของบุคคลที่สังคมคาดหวัง หรือกำหนดให้กระทำ โดยจะมีความเกี่ยวเนื่องกับอำนาจหน้าที่ และสิทธิซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะ หรือตำแหน่งทางสังคมของ

บุคคลนั้นซึ่งจะเป็นตัวกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ หากบุคคลที่สังคมคาดหวังนั้นไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ตามที่ได้ดำรงตำแหน่งก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม

พระสงฆ์จึงเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่มีส่วนชี้นำคนในชุมชนให้เป็นไปตามครรลองครองธรรม ทั้งยังเป็นผู้ริเริ่มและผลักดันให้เกิดกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่จะเป็นส่วนช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคม หมายรวมถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ซึ่งสอดคล้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในหลักธรรมคำสอน และถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้อย่างลงตัว เป็นชุมชนคุณธรรมที่เข้มแข็งก่อให้เกิดสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขตามพระธรรมวินัย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทั้งรูปแบบการรับรู้ การคิด การทำ การตัดสินใจ การติดตามผล ซึ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาค ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นจนถึงขั้นสุดท้ายของกิจกรรม โดยใช้วิทยาการที่เข้มแข็ง เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลให้มีการบริหารจัดการ ต่อการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ตามแผนปฏิบัติการต่าง ๆ ได้ (United Nations, 1981, Putti, William, 1976, นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2546, เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553)

อภิญา กังสนารักษ์ (2544) ได้เสนอแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่ามี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินโครงการ
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

อคิน รพีพัฒน์ (2547) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข เป็นขั้นที่มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

2. การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา เป็นขั้นที่เข้ามา มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทาง ดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ เป็นต้น

3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน เป็นขั้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำ ประโยชน์ให้แก่โครงการ ร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือโดยการ บริหารงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา เป็นขั้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการ ประเมินว่า โครงการพัฒนาที่พวกเขาดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

สุชาติ จักรพิสุทธิ์ (2547) ได้ศึกษาเรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา เสนอว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมี 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยให้โอกาสสังคม องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทตามหลักสิทธิหน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจวางแผน การร่วมปฏิบัติ และการรับผิดชอบใน ผลกระทบที่เกิดขึ้น

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วม ของชุมชนด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้งค่านิยมของประชาชน เป็นเครื่องชี้นำตนเอง ให้เข้ามามีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์ มีความรู้สึกรับผิดชอบด้วยความสมัครใจ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555) ได้กล่าวถึง ตัวแบบระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนของสมาคมการมีส่วนร่วมสากล (IAP2 – International Association for Public Participation) ที่เรียกว่า Public Participation Spectrum แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (To Inform) เป็นการให้ ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุด แต่ถือว่าเป็นขั้นพื้นฐานของการมีส่วนร่วมและมีความสำคัญ เป็นอย่างมาก โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง ทันสมัย และ ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาระ งานของภาครัฐ โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมในระดับนี้อยู่ในลักษณะการให้ข้อมูลทางเดียวจากภาครัฐ สู่ประชาชน

ระดับที่ 2 การมีส่วนร่วมในระดับการปรึกษาหารือ (To Consult) เป็นการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็น รวมทั้งข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินการ การปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐอย่างอิสระและเป็นระบบ โดยหน่วยงาน

ภาครัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการและนำข้อเสนอแนะความคิดเห็น และประเด็นที่ประชาชนเป็นห่วงไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบาย หรือพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานในหน่วยงาน และประกอบการตัดสินใจ โดยรูปแบบของการมีส่วนร่วม ในระดับนี้ทำได้โดยการสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การเสวนากลุ่ม เป็นต้น

ระดับที่ 3 การมีส่วนร่วมในระดับให้เข้ามามีบทบาท (To Involve) เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในกระบวนการวางแผนและตัดสินใจ ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างจริงจัง และมีจุดมุ่งหมายชัดเจน โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนงานโครงการ และวิธีการปฏิบัติงาน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐ มีหน้าที่จัดระบบอำนวยความสะดวก และยอมรับการเสนอแนะและการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน การมีส่วนร่วมระดับนี้อาจดำเนินการในรูปแบบกรรมการที่มีตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วม

ระดับที่ 4 การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ (To Collaborate) เป็นการให้ความสำคัญกับบทบาทของประชาชนในระดับสูง โดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การระบุปัญหา พัฒนาทางเลือก และแนวทางแก้ไข รวมทั้งการเป็นภาคีในการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นการที่จะมีส่วนร่วมในระดับนี้ คือ การที่ภาครัฐสัญญากับประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานร่วมกัน และนำแนวคิดใหม่ ๆ หรือข้อเสนอแนะของประชาชนมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ซึ่งความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาจากผลของการตัดสินใจที่ค่อนข้างสูง โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ เช่น คณะกรรมการร่วมภาครัฐ และเอกชน คณะที่ปรึกษาภาคประชาชน เป็นต้น

ระดับที่ 5 การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจประชาชน (To Empower) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ประชาชนมีบทบาทในระดับสูงสุด โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน มีบทบาทในการเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งผลการตัดสินใจมีผลผูกพันให้หน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการตาม การตัดสินใจของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้ เน้นให้ประชาชนมีบทบาทในการบริหารจัดการโดยเป็นผู้ดำเนินการกิจ และภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น ประโยชน์ของการตัดสินใจในขั้นนี้ คือ การสร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจและความรู้สึก เป็นเจ้าของร่วมกัน

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสงวนรักษาวัฒนธรรมประเพณี

องค์การยูเนสโกได้กำหนดในอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มาตรา 2 วรรค 3 การสงวนรักษา หมายถึง มาตรการเพื่อให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดำรงอยู่รอดต่อไป ซึ่งรวมไปถึงการจำแนก การบันทึกหลักฐาน การวิจัย อนุรักษ์ ค้ำครอง ส่งเสริม เชิดชู การถ่ายทอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผ่านทางการศึกษาในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการฟื้นฟูมรดกดังกล่าวในด้านต่าง ๆ โดยการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้งในระดับชาติและในระดับนานาชาติ ดังนี้ (UNESCO, 2003, น.5-8)

การสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับชาติ มาตรา 11 บทบาทของรัฐภาคี ซึ่งแต่ละรัฐภาคีจะมีบทบาทดังต่อไปนี้

1. ดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อประกันว่า มีการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่อยู่ในอาณาเขตของตน
2. ในบรรดามาตรการเพื่อการสงวนรักษาตั้งที่เอ่ยถึงในมาตรา 2 วรรค 3 รัฐภาคีจะจำแนกและนิยาม องค์ประกอบต่าง ๆ ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในอาณาเขตของตน ทั้งนี้ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มชน และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 12 ทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. เพื่อประกันว่ามีการจำแนกเพื่อการสงวนรักษา แต่ละรัฐภาคีจะจัดทำทะเบียนไว้หนึ่งรายการหรือมากกว่านั้น ตามความเหมาะสมสภาพของตนเพื่อแสดงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในอาณาเขตของตน โดยทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านี้จะปรับให้เป็นปัจจุบันอยู่อย่างสม่ำเสมอ
2. เมื่อแต่ละรัฐภาคีเสนอรายงานตามระยะเวลาที่กำหนดต่อคณะกรรมการ ตามมาตรา 29 (รัฐภาคีจะรายงานต่อคณะกรรมการเรื่องการออกกฎหมาย กฎเกณฑ์ และมาตรการอื่น ๆ ที่ได้ทำไป เพื่อเป็นการดำเนินการตามอนุสัญญาฉบับนี้ รายงานดังกล่าวจะมีรูปแบบและส่งให้ตามกำหนดเวลาที่คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดขึ้น) รัฐภาคีควรให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในเรื่องทะเบียนดังกล่าว

มาตรา 13 มาตรการอื่น ๆ เพื่อการสงวนรักษา เพื่อประกันว่ามีการสงวนรักษา พัฒนา และส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่อยู่ในอาณาเขตของตน แต่ละรัฐภาคีจะต้องพยายามที่จะทำดังต่อไปนี้

1. กำหนดใช้นโยบายทั่วไปที่มุ่งส่งเสริมบทบาทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในสังคม และเพื่อรวมการสงวนรักษามรดกดังกล่าวไว้ในแผนงานของโครงการต่าง ๆ

2. มอบหมายหรือจัดตั้งองค์กรที่มีความสามารถหนึ่งองค์กร หรือมากกว่า นั้นเพื่อสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่อยู่ในอาณาเขตของตน

3. สนับสนุนให้เกิดการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคนิค และศิลปะ รวมทั้งระเบียบวิธีวิจัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่อยู่ในอันตราย

4. กำหนดใช้มาตรการที่เหมาะสมทางกฎหมาย ทางเทคนิค ทางการบริหาร และทางการเงินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1) สนับสนุนการสร้างสรรค์ หรือเพิ่มความเข้มแข็งให้แก่สถาบันต่าง ๆ ในการจัดฝึกอบรมด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการถ่ายทอดมรดกดังกล่าว ผ่านเวที และพื้นที่ต่าง ๆ ที่จัดไว้ เพื่อการแสดงผลงานหรือการแสดงออกในเรื่องดังกล่าว

2) ประกันการเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็เคารพต่อวิถีธรรมเนียมปฏิบัติตามจารีตที่ใช้บังคับการเข้าถึงมรดกวัฒนธรรมเฉพาะด้านด้วย

3) จัดตั้งสถาบันเพื่อการบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมและให้ความสะดวกในการเข้าถึงสถาบันดังกล่าว

มาตรา 14 การศึกษา ปลูกฝังความตระหนักรู้ และเสริมสร้างขีดความสามารถ โดยแต่ละรัฐภาคีจะต้องดำเนินการทุกวิถีทางที่เหมาะสม เพื่อ

1. ประกันการรับรู้ เคารพ และส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผ่านกระบวนการต่อไปนี้

1) แผนงานด้านการศึกษา ปลูกฝังความตระหนักรู้ และให้ข้อมูลข่าวสาร ที่มุ่งไปสู่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน

2) แผนงานทางด้านการศึกษาและการฝึกอบรมเฉพาะเรื่องภายในชุมชน และกลุ่มชนที่เกี่ยวข้อง

3) กิจกรรมสร้างเสริมขีดความสามารถในการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการและการวิจัยทางวิทยาศาสตร์

4) วิธีการถ่ายทอดความรู้ผ่านการศึกษานอกระบบ

2. เผยแพร่ข่าวสารเพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงอันตราย ที่กำลังคุกคามมรดกดังกล่าวอยู่ และเรื่องกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินไปตามแนวทางของอนุสัญญาฉบับนี้

3. ส่งเสริมการศึกษาเพื่อการคุ้มครองพื้นที่ทางธรรมชาติ และสถานที่แห่งความทรงจำ ซึ่งจำเป็นต้องมีไว้เพื่อแสดงให้เห็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มาตรา 15 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มชน และปัจเจกบุคคล

ภายในกรอบของกิจกรรมการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แต่ละรัฐภาคีจะต้องพยายามดำเนินการเพื่อให้ชุมชน และกลุ่มชน มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางที่สุด กลุ่มชนและหากเป็นการเหมาะสมให้มีปัจเจกบุคคล ซึ่งสร้างสรรค์ อารังรักษา และถ่ายทอดมรดกดังกล่าวเข้าร่วมด้วย และนำบุคคลเหล่านั้นเข้ามามีบทบาทในการจัดการอย่างแข็งขันด้วย

การสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับนานาชาติ มาตรา 16
รายการที่เป็นตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ

1. เพื่อประกันในทัศนะวิสัยที่ชัดเจนดีขึ้นของมรดกภูมิปัญญา ทาง วัฒนธรรมและตระหนักถึงความสำคัญของมรดกนั้น และเพื่อกระตุ้นให้เกิดการหารือกัน ซึ่งให้ความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยข้อเสนอของรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการจะจัดทำ ปรับให้ทันสมัยอยู่เสมอ และตีพิมพ์รายการ ที่เป็นตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ

2. คณะกรรมการจัดทำหลักเกณฑ์สำหรับการจัดทำรายการ ปรับปรุงให้ทันสมัยและตีพิมพ์รายการที่เป็นตัวแทนขึ้น และจะนำเสนอต่อสมัชชาเพื่อให้ความเห็นชอบ

มาตรา 17 รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน

1. โดยคำนึงถึงการดำเนินมาตรการสงวนรักษาที่เหมาะสม คณะกรรมการจะจัดทำปรับปรุงให้ทันสมัย และตีพิมพ์รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งจำเป็นต้องสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน และจารึกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นไว้ในรายการตามคำขอของรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง

2. คณะกรรมการจัดร่างหลักเกณฑ์การจัดทำ ปรับให้ทันสมัย และตีพิมพ์รายการดังกล่าว และเสนอให้สมัชชาเห็นชอบ

3. ในกรณีเร่งด่วนอย่างที่สุด คณะกรรมการอาจพิจารณาจารึกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าวไว้ในรายการที่เอ่ยถึงในวรรค 1 โดยหารือกับรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ให้ยึดหลักเกณฑ์อย่างเป็นวัตถุประสงค์ที่ คณะกรรมการเสนอและสมัชชาได้ให้ความเห็นชอบแล้ว

มาตรา 18 แผนงาน โครงการ และกิจกรรมเพื่อสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. จากการที่รัฐภาคีได้ยื่นข้อเสนอไว้และตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการจะกำหนดขึ้นโดยได้รับความเห็นชอบจากสมัชชา คณะกรรมการจะคัดเลือกและสนับสนุนแผนงาน โครงการและกิจกรรมในระดับชาติ อนุภูมิภาค และภูมิภาค เพื่อสงวนรักษามรดกภูมิปัญญา

ทางวัฒนธรรม ซึ่งพิจารณาแล้วว่า สะท้อนให้เห็นหลักการและวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้ได้ดีที่สุด โดยคำนึงถึงความต้องการพิเศษของประเทศกำลังพัฒนา

2. เพื่อให้เป็นไปตามนี้ คณะกรรมการจะรับตรวจสอบและให้ความเห็นชอบคำร้องขอความช่วยเหลือระหว่างชาติของรัฐภาคีเพื่อเตรียมการตามข้อเสนอดังกล่าว

3. คณะกรรมการจะร่วมติดตามการปฏิบัติตามแผนงาน โครงการ และกิจกรรมดังกล่าว ด้วยการเผยแพร่วิธีปฏิบัติที่ดีเด่น โดยใช้วิธีที่คณะกรรมการได้ตกลงไว้

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สิ่งที่สำคัญคือ การสงวนรักษาจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในส่วน ปัจเจกบุคคล ชุมชน กลุ่มชน ภาครัฐ รวมถึงองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง จึงจะสามารถดำรงอยู่ได้ โดยผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และวิเคราะห์หาแนวทางในการมีส่วนร่วมต่อการสงวนรักษาประเพณีซึ่งพระต่อไป

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 การจัดการวัฒนธรรมประเพณี

การจัดการเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี มีผู้ศึกษาวิจัยรูปแบบและขั้นตอนของการจัดการรวมถึงวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

ยุทธกร แสงธนู (2557) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการและการสงวนรักษาประเพณีเข้าพรรษาและออกพรรษาของชาวมอญพลัดถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อศึกษารูปแบบและนำเสนอแนวทางการจัดการประเพณีและการสงวนรักษาประเพณีเข้าพรรษาและออกพรรษาของชาวมอญพลัดถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร มีการจัดการทางด้านวัฒนธรรมประเพณีที่ วัดเทพนรรัตน์ แสดงให้เห็นถึงการร่วมมือกันระหว่างวัด และชุมชนชาวมอญพลัดถิ่นที่มีความศรัทธาและพร้อมที่จะสงวนรักษาประเพณีให้คงอยู่ต่อไปได้ โดยอาศัยการชักชวนกันให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประเพณีเข้าพรรษาและออกพรรษาเป็นที่รู้จักในกลุ่มชาวมอญพลัดถิ่น และกลุ่มของคนไทยด้วย

นิตติยา ทองเสนอ และอุทิศ สังขรัตน์ (2558) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในตำบลเกาะหมาก

อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง เพื่อศึกษาการจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง พบว่า ด้านการ รื้อฟื้นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมของชุมชนบางอย่างที่กำลังเลือนหายขึ้นมาใหม่ เช่น วัฒนธรรมและประเพณีที่กำลังเลือนหายไป คือ ประเพณีชักพระด้วยเรือหางน้ำ ชาวบ้านหันมาชัก พระทางบกเพื่อความสะดวกสบายเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ มีการปลูกจิตสำนึกทางด้านวัฒนธรรมผ่าน ระบบการศึกษาให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยจะมีระบบการเรียนการสอนที่สอดแทรกเนื้อหาของท้องถิ่น ให้เยาวชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการในห้องเรียนเกิดความรักและหวงแหนพื้นที่มากยิ่งขึ้น

สักร์สิทธิ์ พลสันติกุล (2556) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการประเพณี ท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาประเพณีแข่งเรือ จังหวัดน่าน เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยศึกษาต้นทุนทางวัฒนธรรมของประเพณีในมิติต่าง ๆ จากอดีตถึงปัจจุบัน รวมถึงการศึกษาคุณค่า (Values) และความแท้ (Authenticity) ของต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ยังดำรงอยู่และเปลี่ยนแปลงไป ด้วยผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ประกอบกับการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการประเพณี ซึ่งแสดงถึงทัศนคติของผู้คนในชุมชนต่อคุณค่า (Values) และความแท้ (Authenticity) และการเปลี่ยนแปลงของประเพณีในมิติต่าง ๆ โดยมีความภาคภูมิใจใน คุณค่าเชิงสังคม และคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ ทั้งนี้ผู้คนในชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด แต่การพัฒนา เชิงเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2.5.2 บทบาทของพระสงฆ์ในบริบทต่าง ๆ

บทบาทของพระสงฆ์ในบริบทต่าง ๆ มีผู้ศึกษาวิจัยรูปแบบและขั้นตอนของ การจัดการรวมถึงวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

พระอธิการวิน ทีปธมโม (2556) ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของ พระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันแข่งเรือยาว วัดท่าหลวง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร เพื่อศึกษา สภาพบทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันแข่งเรือยาว วัดท่าหลวง อำเภอเมือง จังหวัด พิจิตร พบว่าพระสงฆ์ยังขาดการศึกษาค้นหาสาเหตุของปัญหาในการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันแข่งเรือยาว ที่ชัดเจน และขาดการร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์ ประเพณีการแข่งขันแข่งเรือยาว ตลอดจนขาดการประเมินผลดังกล่าวเมื่อมีการจัดโครงการ หรือกิจกรรม ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประเพณีการแข่งขันแข่งเรือยาว

พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2559) ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ต่อ การพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน พบว่าทั้งพระสงฆ์ และผู้นำชุมชนตระหนักว่า การส่งเสริมให้ คนสามารถอยู่ร่วมกัน ไม่เบียดเบียนกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญ ผู้คนในชุมชน

มีความคิดเห็นว่า พระสงฆ์มีบทบาทในด้านให้การส่งเสริมสนับสนุนความมั่นคงทางสังคม โดยเฉพาะในสถาบันครอบครัว

พระมหานันทกฤต ที่ปงโกร (2560) ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสันติสุขโดยพุทธสันติวิธี : กรณีชุมชนบ้านห้วยน้ำขาว ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสันติสุขในชุมชน โดยพุทธสันติวิธี พบว่า พระสงฆ์บ้านห้วยน้ำขาว มีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมสันติสุข โดยการเข้ามามีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งระหว่างผู้คนในชุมชนบ้านห้วยน้ำขาวที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งพระสงฆ์นำหลัก “พุทธสันติวิธี” มาประยุกต์ใช้ในการทำให้ผู้คนในชุมชนบ้านห้วยน้ำขาวเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับทางวัด ส่งผลให้ผู้คนในชุมชนเริ่มประพฤติดี ทำเพื่อส่วนรวม และนอกจากนั้น พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการจัดประชุมหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้คนในชุมชนได้มีการเจรจากัน ประชุมไกล่เกลี่ยเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งท้ายที่สุดแล้วผู้คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางศาสนามากขึ้นด้วย

จักรี ศรีจารุเมธีญาณ (2561) ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน พบว่าบทบาทของพระสงฆ์ในทางปฏิบัติที่พระสงฆ์พึงปฏิบัติมี 5 ด้านด้วยกัน ได้แก่ ด้านการปกครอง, ด้านสุขภาพจิต, ด้านการศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์, ด้านการเผยแผ่, และด้านสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งทั้งหมดเป็นงานด้านการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นหมายถึงพระสงฆ์ควรเป็นต้นแบบที่ดีของการดำเนินชีวิต และสามารถนำพาผู้คนในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา และเสนอแนวทางในการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระของพระสงฆ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งการดำเนินงานวิจัยมีวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 ขั้นตอนในการดำเนินงาน
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับวัดที่มีเรือพระบกตัวอย่าง (ไม่เข้าร่วมประกวด) และผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับเรือพระบกของวัดที่ได้รับรางวัลพระราชทานชนะเลิศการประกวดเรือพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี พ.ศ. 2555-2561 รวมจำนวน 7 วัด ได้แก่ วัดพระโยค วัดกลางใหม่ วัดท่าไทร วัดควนสุบรรณ วัดบ้านโน สำนักสงฆ์แหลมทองทราย และวัดโลการาม โดยจากประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย สามารถกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยออกได้ เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

3.1.1 พระสงฆ์

พระสงฆ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเพณีชักพระ หรือทำเรือพระ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ที่มีบทบาทต่อการทำเรือพระในส่วนของงานประสานงานระหว่างวัดและชุมชน ตลอดถึงหน่วยงานราชการด้านวัฒนธรรม และเป็นผู้อำนวยความสะดวกทำเรือพระซึ่งจะใช้เข้าร่วมขบวนแห่ในประเพณีชักพระ ประกอบไปด้วย พระสงฆ์ 7 รูป

3.1.2 ประชาชนทั่วไป

ประชาชนทั่วไป ผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับประเพณีชักพระ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเข้าร่วมประเพณีชักพระ ร่วมสืบทอดและรักษาประเพณีชักพระ โดยเป็นผู้สังเกตการณ์และเข้าร่วมประเพณี เป็นกำลังแรงและกำลังใจในการรักษาและธำรงไว้ซึ่งประเพณีชักพระ ประกอบไปด้วยประชาชนทั่วไปผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับประเพณีชักพระ จำนวน 4 คน

3.1.3 หน่วยงานราชการด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานราชการด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ที่มีบทบาทต่อการจัดงานประเพณีชักพระ โดยเป็นผู้วางหลักเกณฑ์และนโยบาย ให้คำปรึกษาการเข้าร่วมงานของวัดต่าง ๆ ในแต่ละครั้ง รวมถึงเป็นผู้อำนวยการจัดงานในส่วนกลางระดับจังหวัด ประกอบไปด้วยวัฒนธรรมอำเภอหรือนักวัฒนธรรมผู้ประสานงานอำเภอจาก 3 อำเภอ คือ อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอบ้านนาสาร อำเภอไชยา และวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานีหรือผู้แทน รวมทั้งหมด 4 ราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยประกอบด้วย พระสงฆ์ ประชาชนทั่วไป และหน่วยงานราชการด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จึงได้กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการสงวนรักษาประเพณีชักพระ

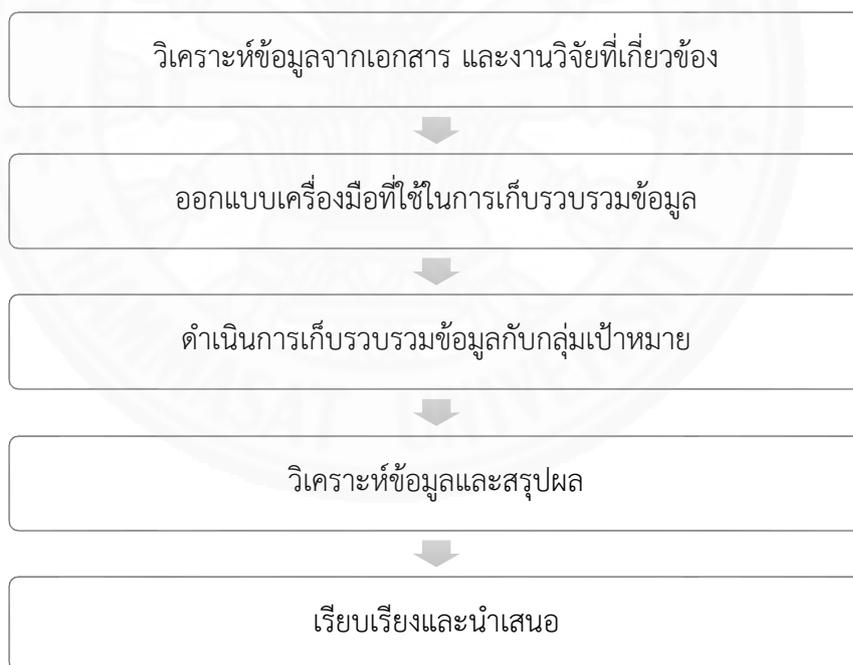
เป็นส่วนของข้อมูลที่บ่งบอกถึงมุมมองบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ

เป็นส่วนของข้อมูลที่บ่งบอกถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง

3.3 ขั้นตอนในการดำเนินงาน

เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลในชั้นทุติยภูมิ โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา ประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลอดจนแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สำหรับนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ต่อมาออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งกำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก พร้อมทั้งตรวจสอบแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในชั้นปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประเด็นที่ได้กำหนดไว้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ผ่านแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สุดท้ายนำผลสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์มาเรียบเรียง และนำเสนอข้อมูล ดังภาพที่ 3.2

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย

โดย ผู้วิจัย, 2562.

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลในการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลอดจนแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงอุปนัย ในการตีความข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมา และใช้การวิเคราะห์ด้วยการนำแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม สุดท้ายดำเนินการสรุปผลที่ได้จากผลการวิจัยพร้อมข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและจากการทบทวนวรรณกรรม ในบทที่ 2 เป็นการนำให้ได้มาซึ่งแนวคิดพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์ และนำไปสู่การใช้เครื่องมือเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งระเบียบวิธีวิจัยในบทที่ 3 ในส่วนของบทที่ 4 เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือดังกล่าวไปเก็บข้อมูล เพื่อดำเนินการวิเคราะห์และแปลผล ซึ่งจะอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

4.1 บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระในมุมมองของพระสงฆ์

4.2 บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระในมุมมองของประชาชนทั่วไป

4.3 บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระในมุมมองของหน่วยงานด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

4.1 บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระในมุมมองของพระสงฆ์

4.1.1 บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับประเพณีชักพระ

พระสงฆ์ เป็นผู้นำทางศาสนาและจิตวิญญาณ เป็นศูนย์รวมใจของพุทธศาสนิกชน พุทธบริษัทในวัดหรือในชุมชน ซึ่งมีพลังในการขับเคลื่อนหรือชักจูงความคิดของคนในชุมชนนั้นได้ โดยอาศัยศรัทธา (ความเชื่อ) และ ปสาทะ (ความเลื่อมใส) ในพระพุทธานุภาพเป็นกลไกสำคัญต่อการบริหารจัดการชุมชนให้เกิดความสามัคคีขึ้นได้ ซึ่งในประเพณีชักพระนั้น มีรูปแบบการจัดการที่ชัดเจนมาตั้งแต่ครั้งโบราณว่า พระสงฆ์จะร่วมกับชุมชนร่วมกันดำเนินกิจกรรมขึ้น โดยอาศัยหลักการพัฒนาจิตใจที่สอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธานุภาพ สำหรับประเพณีชักพระ พระสงฆ์จะมีบทบาท โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การเป็นผู้ให้คำปรึกษา และการเป็นผู้ลงมือปฏิบัติงาน

บทบาทการเป็นผู้ให้คำปรึกษา หมายความว่า พระสงฆ์จะเป็นผู้ให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางในการดำเนินงาน ตั้งแต่ในขั้นตอนของการวางแผนงาน การจัดทำเรือพระ การระดมทุน การประสานกับช่างทำเรือพระ ประสานงานกับชุมชน ให้หัวหน้าหรือประธานชุมชนเข้ามาคอย

ดูแลการจัดทำเรือพระ ตลอดไปจนถึงการชักซ่อมขบวนแห่ ดนตรี และนางรำ “โดยให้คำแนะนำว่า ควรดำเนินการอย่างไร ให้บรรลุลวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจ อีกทั้งยังเป็นผู้ตรวจสอบดูแลความเรียบร้อยของเรือพระและในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย” (พระครูปริยัติคุณาวุธ, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2562) ซึ่งหากการดำเนินการมีปัญหาอย่างไร ผู้นำชุมชนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจะมารายงานผลการดำเนินงานหรือปัญหาที่เกิดขึ้นให้พระสงฆ์ได้ทราบข้อมูลเหล่านั้น และ “จะได้คอยดำเนินการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อไป” (พระครูสังฆรักษ์วิหวัส โชติญาโณ, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2562)

ส่วนบทบาทการเป็นผู้ลงมือปฏิบัติงานนั้น หมายความว่า พระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการจัดทำเรือพระด้วยตนเอง รวมถึงการเตรียมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแห่เรือพระด้วย โดยเป็นผู้ออกแบบเรือพระ จัดทำเรือพระ ทั้งงานโครงสร้าง งานไม้ งานวาดและลงสี “ตลอดจนเป็นผู้ประสานงานผู้คนในชุมชน ให้มาช่วยกันทำเรือพระหรือเตรียมการในส่วนต่าง ๆ โดยร่วมกับการรวมการวัดหรือผู้นำชุมชนในการระดมทั้งกำลังแรง กำลังกาย กำลังทรัพย์และกำลังใจให้งานในส่วนต่าง ๆ สำเร็จลงได้ด้วยดี” (พระอุดมธรรมปรีชา, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2562; พระครูวิสุทธิวิฑูฒิกุล, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2562)

การบริหารจัดการเกี่ยวกับประเพณีชักพระ ในส่วนของพระสงฆ์มีขอบเขตการดำเนินกิจกรรม โดยเมื่อพระสงฆ์มีเพศสภาวะเป็นสมณเพศ การดำเนินกิจกรรมในบางส่วนจึงมีข้อจำกัดบางประการ ทั้งนี้ในแต่ละวัดมีการบริหารจัดการ จำกัดขอบเขตของงานที่ต่างกัน เช่น บางวัด มีข้อจำกัดเรื่องการระดมทุนเพื่อจัดสร้างเรือพระ โดยให้กรรมการวัดหรือกรรมการเรือพระเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งจัดหาระดมทุนและจัดเก็บรักษาทุนทรัพย์นั้นไว้ สำหรับเบิกจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของเรือพระ โดยพระสงฆ์เป็นเพียงผู้รับทราบรายงานการใช้จ่ายเท่านั้น ทั้งนี้ พระสงฆ์ควรมีขอบเขตในการจัดการประเพณีชักพระ “ในส่วนของการเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่คนในชุมชนที่มาช่วยกันจัดทำเรือพระในวัด ทั้งด้านสถานที่ และในบางวัดยังหมายรวมถึงการจัดหาอาหารไว้บริการช่างทำเรือพระ โดยถือกุลาอาหารบิณฑบาตจากพระสงฆ์สามเณรในวัด เพื่อแม่แจกจ่ายให้กับช่างทำเรือพระด้วย” (พระครูธรรมธรพรชัย อภิญาโณ, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2562) ในขอบเขตของการดำเนินการภายนอกวัดกับหน่วยงานต่าง ๆ พระสงฆ์ควรมีขอบเขตในการเสนอความคิดเห็นหรือเสนอนโยบายหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ สำหรับการจัดงานประเพณีชักพระได้ “โดยพระสงฆ์ต้องสามารถเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ต่อหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาครัฐควรรับฟังข้อเสนอจากพระสงฆ์แล้วนำไปปฏิบัติด้วยเช่นกัน” (พระครูปริยัติคุณาวุธ, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2562)

การประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกวัด เป็นเรื่องสำคัญที่พระสงฆ์ควรมีบทบาทหน้าที่นี้ เพราะพระสงฆ์เป็นผู้นำที่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์องค์กรภายในและ

องค์กรภายนอกได้ กล่าวคือ ในวัด “พระสงฆ์ต้องเป็นผู้ประสานงานกับพระสงฆ์ในอาราม อารามนา พระสงฆ์และสามเณรในวัดนั้น ๆ ให้ร่วมแรงกันดำเนินการจัดทำ หรือช่วยสนับสนุนให้การจัดทำ เรือพระสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ในสมัยโบราณเรือพระของแต่ละวัดมีพระสงฆ์และสามเณรช่วยกัน จัดสร้าง จัดทำทั้งเป็นแม่งานสำคัญ หรือเป็นลูกมือในงานช่าง ประสานกำลังให้เรือพระสวยสดงดงาม ได้” (พระอุดมธรรมปริชา, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2562)

การประสานกับชุมชน เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญของประเพณีชักพระ เนื่องจาก กิจกรรมต่าง ๆ ไม่อาจเกิดขึ้นได้หากขาดความร่วมมือจากคนในชุมชน ซึ่งในแต่ละชุมชนหรือหมู่บ้าน จะมีผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นกำลังสำหรับการขับเคลื่อน รวมพลผู้คนให้มาช่วยกันทำเรือพระ หรือองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การเตรียมการสมโภชเรือพระก่อนนำเรือพระออกแห่ การจัดทำขบวน แห่ เป็นต้น ในบางวัด ผู้นำชุมชนจะมีบทบาทมากต่อการดำเนินกิจกรรม เพราะสามารถประสานงาน หรือพูดคุย หรือชักจูงคนในชุมชนให้ร่วมมือทำกิจกรรมสำเร็จได้ เหตุผลประการหนึ่งคือ เป็นชื่อเสียง และเกียรติยศของชุมชนที่ได้ร่วมมือกับวัด หากได้รับคำชมเชยหรือกล่าวถึง หรือได้รับรางวัลอย่างหนึ่ง อย่างไม่ใด ก็จะเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับวัดและชุมชนด้วย (พระอธิการสมเจษฎ์ โกวิท, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2562) ดังนั้น ในประเพณีชักพระผู้นำชุมชนจะวางแผนประสานงานกับคนในชุมชนและ วัดให้งานออกมามีความดีที่สุด

เมื่อภาครัฐมีแผนพัฒนารูปแบบการจัดการประเพณีชักพระ ให้เป็นประเพณีที่สำคัญระดับประเทศ จึงมีการกำหนดรูปแบบ วางแผน และนโยบายการจัดงานชักพระให้เป็นรูปธรรม มากขึ้น โดยมีจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นแกนนำในการจัดงานร่วมกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ อาทิ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สุราษฎร์ธานี เป็นต้น ดังนั้น วัดกับหน่วยงานราชการ จึงมีบทบาทที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน “ในระดับ ที่ปรึกษา เจ้าคณะผู้ปกครองของคณะสงฆ์ จะเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา จากนั้นหน่วยงานราชการจะ นำข้อแนะนำที่ได้ไปกำหนดรูปแบบหรือวิธีการดำเนินการจัดงาน” (พระครูปริยัติคุณาวุธ, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2562) อีกประการหนึ่ง คือ “เมื่อหน่วยงานภาครัฐได้ข้อกำหนดนโยบายหรือรูปแบบ การจัดงานแล้ว จะอาราธนาพระสงฆ์วัดต่าง ๆ ที่จะส่งเรือพระเข้าร่วมขบวนแห่ให้ทราบข้อปฏิบัติหรือ วิธีการเข้าร่วมงานประเพณีชักพระต่อไป” (พระครูสังฆรักษ์วิฑูส โขติญาโณ, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2562)

ในอดีตการประกวดเรือพระ ในประเพณีชักพระของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่มีการขอพระราชทานถ้วยรางวัลพระราชทาน ต่อมา ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2555 เป็นต้นมา ทางจังหวัด สุราษฎร์ธานีได้ดำเนินการขอพระราชทานถ้วยรางวัลจาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี ทำให้ในภายหลังมีวัดต่าง ๆ ทำเรือพระเข้าร่วมประกวดในประเพณีชักพระเป็นจำนวนมาก

ขึ้นทุกปี ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะวัดและชุมชนมีความต้องการสร้างชื่อเสียงและรับเกียรติยศจากถ้วยรางวัลพระราชทาน ด้วยเหตุนี้เรือพระในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงเพิ่มขึ้น พระสงฆ์และชุมชนต่าง ๆ ตื่นตัวและตระหนักรู้เห็นถึงความสำคัญของประเพณีชักพระมากขึ้น ในขณะเดียวกัน การลงทุนทำเรือพระก็มีทุนทรัพย์มากขึ้น เพราะมีการแข่งขันสูงในการประกวดเรือพระ หลายวัดไม่มีช่างท้องถิ่นทำเรือพระ เพราะไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ด้านเชิงช่าง จึงต้องมีการว่าจ้างช่างทำเรือพระจากวัดอื่นหรือท้องถิ่นอื่นมาช่วยทำเรือพระ เพื่อส่งเข้าร่วมประกวด ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในด้านของการเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำมีเพิ่มขึ้น “เพราะเมื่อชุมชนมีความต้องการที่จะทำเรือพระ ก็ต้องมาขอคำแนะนำจากพระสงฆ์ ซึ่งในความเข้าใจของคนทั่วไปคิดว่า พระสงฆ์ต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือความเข้าใจในองค์ความรู้ด้านพุทธประวัติและประเพณีเป็นทุนเดิม” (พระสุภาพ ปกสุสโร, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2562; พระอธิการสมเจษฎ์ โกวิท, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2562)

4.1.2 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ

การบริหารจัดการของพระสงฆ์ในประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับการจัดการอย่างมีส่วนร่วมของประเพณี กล่าวคือ “พระสงฆ์เป็นแกนนำในระดับวัด บริหารจัดการการทำเรือพระในทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มวางแผนการจัดทำเรือพระ จนกระทั่งนำเรือพระเข้าร่วมขบวนออกแห่น้ำในวันชักพระ” (พระอุดมธรรมปริชา, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2562) ทั้งนี้พระสงฆ์หรือวัด จะเปิดโอกาสให้มีการรับฟังข้อคิดเห็นจากชาวบ้าน และกรรมการวัดว่า “หากมีการจัดทำเรือพระแล้ว ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะมีหน้าที่อย่างไรบ้าง ซึ่งจะมีการแบ่งหน้าที่กันตามมติที่ประชุมระหว่างวัดกับชุมชน และต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนั้น ๆ หากมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นจะต้องมีการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขข้อปัญหาต่าง ๆ ด้วยเสมอ” (พระครูสังฆรักษ์วิฑูส โขติญาโณ, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2562) นอกจากนี้ “พระสงฆ์ยังมีส่วนร่วมการตัดสินใจในการทำเรือพระในขั้นตอนต่าง ๆ เสมือนผู้ถือหางเสือเรือ ที่จะนำพาให้การทำเรือพระสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้” (พระอธิการสมเจษฎ์ โกวิท, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2562) รวมถึงการติดตามผล ที่พระสงฆ์จะมีหน้าที่ตรวจสอบความเรียบร้อยการทำเรือพระในขั้นตอนต่าง ๆ โดยติดตามงานจากผู้ที่ได้รับมอบหมาย เช่น ด้านการช่าง พระสงฆ์จะติดตามผลของการปฏิบัติว่า ดำเนินการจัดทำไปถึงขั้นตอนไหนแล้ว “ในบางวัดหากมีข้อจำกัดด้านเวลา ซึ่งเรือพระอาจจะเสร็จไม่ทันวันชักพระ พระสงฆ์จะลงไปช่วยช่างทำเรือพระในงานช่างด้านต่าง ๆ ด้วย เช่น ช่วยลงสีชิ้นส่วนต่าง ๆ ของเรือพระ” (พระครูวิสุทธิวิฑูคุณ, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2562)

กระบวนการขั้นตอนของการทำเรือพระ . เริ่มต้นตั้งแต่พระสงฆ์หรือคณะกรรมการวัดหรือผู้นำชุมชนเริ่มให้มีการจัดทำเรือพระ “โดยให้พระและกรรมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของวัดและชุมชน” (พระสุภาพ ปกสุสโร, สัมภาษณ์, 16 มกราคม

2562) จากนั้นจึงตัดสินใจเลือกรูปแบบหรือแนวทางการจัดทำเรือพระ สู่กระบวนการวางแผนการจัดทำ “โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากกำลังคนในชุมชนที่มีความรู้ด้านเชิงช่าง หรือหากไม่มีช่างผู้ชำนาญการ จะต้องวางแผนปรึกษาหารือเพื่อจ้างช่างจากท้องถิ่นอื่นมาทำเรือพระให้” (พระอุดมธรรมปริชา, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2562) โดยในปัจจุบันพบว่า มีการซื้อขายเรือพระระหว่างวัดกันด้วย เพื่อลดปัญหาการไม่มีช่างทำเรือพระในบางวัด ขึ้นตอนต่อมา จะต้องตรวจสอบและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หมั่นติดตามการดำเนินงานตามรูปแบบและนโยบายตามแผนที่วางไว้ในบางวัดพระสงฆ์มีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือโดยการบริหารงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก “หลังจากเสร็จสิ้นประเพณีชักพระแล้ว พระสงฆ์มีหน้าที่ทบทวนและประเมินผลงานในปีที่ผ่านมาว่า มีข้อปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร แล้ววางแผนแก้ไขให้ดีขึ้นในปีถัดไป” (พระครูสังฆรักษ์วิทวัส โชติญาโณ, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2562)

ปัญหาและอุปสรรคในประเพณีชักพระ สำหรับพระสงฆ์พบว่า “พระสงฆ์บางส่วนขาดองค์ความรู้ด้านประเพณีและรายละเอียดเกี่ยวกับการทำเรือพระ ซึ่งทำให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ประชาชนคนทั่วไปคลาดเคลื่อน เช่น เรื่ององค์ประกอบของเรือพระ พุทธประวัติอันเนื่องด้วยประเพณีชักพระ จึงทำให้การสื่อสารหรือการนำเสนอข้อมูลผิดพลาด” (พระอธิการสมเจษฎ์ โกวีโท, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2562) อีกประการหนึ่งคือ “พระสงฆ์ผู้นำของวัดบางวัด มีอายุมาก ทำให้การติดต่อสื่อสารและประสานงานกับหน่วยงานราชการคลาดเคลื่อน” (พระสุภาพ ปภสฺสโร, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2562) อีกประการหนึ่งคือ พระสงฆ์ถูกลดบทบาทในการจัดการประเพณีชักพระระดับจังหวัด สาเหตุที่เป็นเช่นนั้น เพราะหน่วยงานภาครัฐให้พระสงฆ์เป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมระดับจังหวัดเป็นจำนวนน้อย และเมื่อมีการประชุมสรุปงานแล้ว ทางหน่วยงานภาครัฐไม่ได้นำข้อเสนอแนะจากพระสงฆ์ไปพิจารณาและให้มีผลในการจัดงานปีถัดไป (พระครูสังฆรักษ์วิทวัส โชติญาโณ, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2562)

4.2 บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระในมุมมองของประชาชนทั่วไป

4.2.1 บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในประเพณีชักพระ

บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์เกี่ยวกับประเพณีชักพระมี 2 ส่วนด้วยกัน คือ บทบาทภายในกับบทบาทภายนอก บทบาทภายใน พระสงฆ์ควรให้คำแนะนำแนวทางในการดำเนินงาน ตั้งแต่ในขั้นตอนการวางแผนการทำงานในด้านต่าง ๆ การจัดทำเรือพระ พระสงฆ์ไม่ต้อง

มาทำเรือพระด้วยตนเอง แต่ควรให้ความรู้เกี่ยวกับเรือพระว่า ควรทำอย่างไร ไปในทิศทางแบบไหน และพระสงฆ์ควรควบคุมการทำงานว่า ควรดำเนินงานอย่างไรให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจ “พระสงฆ์ควรเป็นผู้ตรวจสอบดูแลความเรียบร้อยในด้านงบประมาณในการจัดทำเรือพระ และพระสงฆ์ควรประสานงานกับชุมชนให้หัวหน้าหรือประธานชุมชน เข้ามาคอยดูแลและบริหารงานต่าง ๆ ในการจัดทำเรือพระ” (วัชรพร รามสุวรรณ, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2562) “ส่วนบทบาทภายนอกพระสงฆ์พระสงฆ์ควรเป็นที่ปรึกษาในระดับจังหวัดเพื่อให้ความรู้ หรือคำแนะนำในส่วนของภาครัฐหรือภาคเอกชน” (ขนิษฐา ชูจิตต์, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2562)

“ขอบเขตการทำงานของพระสงฆ์เกี่ยวกับประเพณีชักพระ ภายในพระสงฆ์ควรดำเนินงานด้านพิธีกรรมให้ถูกต้องตามประเพณีและแนะนำพิธีกรรมให้กับประชาชนอย่างถูกต้องและบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการ” (สำรวม เรนทร, สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2562)

การประสานงานระหว่างวัดกับชุมชน “พระสงฆ์ควรเป็นผู้นำทางด้านจิตใจโดยพูดเชิญชวนประชาชนมีส่วนร่วมในประเพณีชักพระ เพราะประชาชนจะมีความศรัทธาในตัวของพระสงฆ์ เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากขาดความร่วมมือจากคนในชุมชนซึ่งในแต่ละชุมชนหรือหมู่บ้านจะมีผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน หรือรวมพลผู้คนให้มาช่วยกันทำเรือพระ” (วัชรพร รามสุวรรณ, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2562)

ก่อนและหลังมีการประกวดเรือพระรางวัลพระราชทานมีความแตกต่างคือ ควรโน้มน้าวจิตใจหรือแรงจูงใจให้วัดต่าง ๆ จัดสร้างเรือพระขึ้นมาประกวดแข่งขันกัน เมื่อก่อนอาจจะมีการแต่คำเชิญชวนให้เข้าร่วมประเพณีชักพระ แต่ตอนนี้ได้มีถ้วยรางวัลพระราชทานให้เป็นรางวัลแก่ผู้ชนะจะทำให้มีวัดต่าง ๆ เข้าร่วมในงานประเพณีชักพระมากขึ้น “ดังนั้น ตอนนี้จึงมีวัดที่เข้าร่วมประกวดเรือพระเป็นจำนวนมาก เพื่อหวังที่จะได้รางวัลถ้วยพระราชทานมาประดับเกียรติยศให้ทางวัดมีความโด่งดังในเรื่องเรือพระ” (ชรินทร์ อ่ำศรี, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2562)

4.2.2 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ โดยพระสงฆ์ควรจัดประชุมในส่วนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีชักพระ “เพื่อให้เป็นระบบในการทำงานในส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระเบียบ และพระสงฆ์ควรจัดหางบประมาณในส่วนต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้จ่ายในการทำเรือพระ” (สำรวม เรนทร, สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2562) สำหรับหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนต่าง ๆ ภายนอก พระสงฆ์ต้องเข้าร่วมประชุมฟังนโยบายต่าง ๆ จากภาครัฐว่ามีวิธีการดำเนินงานอย่างไรบ้าง และ “พระสงฆ์ควรมีคำแนะนำให้ส่วนของภาครัฐเข้าใจว่าควรมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขตรงไหนบ้าง เพื่อให้งานได้บรรลุวัตถุประสงค์” (ชรินทร์ อ่ำศรี, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2562)

การมีส่วนร่วมในประเพณีชักพระตามหน้าที่ของพระสงฆ์ พระสงฆ์ควรมีหน้าที่ทางด้านพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ เพราะพระสงฆ์จะมีความรู้ทางด้านนี้เป็นอย่างดี หรือ “พระสงฆ์ควรให้คำแนะนำแก่ประชาชนที่มาร่วมในประเพณีนี้ให้เข้าใจในทางด้านพิธีกรรม และพระสงฆ์ควรจัดแผนงานหรือวางแผนงานให้เป็นระบบเพื่อสะดวกต่อการทำงาน” (วัชราทพร งามสุวรรณ, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2562) ส่วนหน้าที่อย่างอื่น เช่น ช่างทำเรือพระ ควรให้ช่างมีอิสระในการทำเรือพระ เพราะช่างเรือพระมีลักษณะงานศิลป์โดยส่วนตัวที่แตกต่างกัน “พระสงฆ์ควรให้คำแนะนำเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้ แต่ควรให้อิสระทางความคิดด้านงานศิลป์ต่อช่างทำเรือพระ” (สำรวม เรนทร, สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2562)

ปัญหาและอุปสรรคจากการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ พระสงฆ์บางวัดขาดองค์ความรู้ทางด้านพิธีกรรม หรือทางด้านประเพณีชักพระ เพราะวัฒนธรรมต่าง ๆ อาจเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอ และส่วนพระที่มีองค์ความรู้ทางด้านนี้ก็อาจจะชราภาพหรืออายุมากขึ้น จึงดำเนินงานต่าง ๆ ไม่ได้หรือยาก เช่น พระอาจารย์อายุมากขึ้นเลยไม่สะดวกที่จะไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่หรือส่วนราชการต่าง ๆ ได้ และประชาชนบางครั้งอาจจะไม่เข้าใจในประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นมาแบบดั้งเดิม ดังนั้นพระสงฆ์จึงดำเนินงานต่าง ๆ ได้ยาก อีกประการหนึ่ง “ถ้าพระสงฆ์เกิดปัญหาเกี่ยวกับภาครัฐ พระสงฆ์ควรจัดการประชุมในกลุ่มวัดแล้วส่งตัวแทนไปเสนอข้อเสนอนะขอตกลงกับทางภาครัฐ ไม่ควรมีการไปประท้วงต่อภาครัฐ” (ชรินทร์ อ่ำศรี, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2562)

พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของประชาชน จึงชี้นำหลักธรรมต่าง ๆ เพื่อมาแก้ไขปัญหาอุปสรรคงานต่าง ๆ ได้ “โดยอธิบายให้ประชาชนเข้าใจในหลักธรรมและโน้มน้าวจิตใจประชาชนไปในทิศทางที่ดี” (สำรวม เรนทร, สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2562)

4.3 บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระในมุมมองของหน่วยงานด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

4.3.1 บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในประเพณีชักพระ

พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และเป็นผู้ที่สามารถรู้และเข้าถึงหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาและหลักธรรมคำสอนความเป็นมาสิ่งสำคัญของศาสนาพุทธได้อย่างดีที่สุดในประเพณีชักพระพระสงฆ์ควรมีบทบาทหน้าที่แบ่งออกเป็นบริหารจัดการและดำเนินการ คือ พระสงฆ์จะเป็นผู้นำวางแผนการดำเนินการและจัดการประชุมกับผู้เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการการจัดงาน ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น และชาวบ้าน เพื่อแบ่งหน้าที่กันว่าใครรับผิดชอบอะไร ในส่วนใดบ้าง เช่น การจัดการทำเรือพระ การระดมทุน การประสานงานกับช่างทำเรือพระ การจัดหาคนมาชักข้อม

กระบวนแห่เรือพระ เป็นต้น และเป็นผู้ลงมือจัดทำเรือพระ เนื่องจากพระสงฆ์บางรูปมีความสามารถทางด้านศิลปะหรือช่างแขนงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำเรือพระ เพื่อที่ทางวัดจะได้ลดค่าใช้จ่ายในการจ้างช่างทำเรือพระ ทั้งยังจะช่วยฝึกให้คนในชุมชนมีความสามัคคีและช่วยเหลือส่วนรวม ทำงานช่วยเหลือสังคมอีกด้วย เพราะวัดเป็นศาสนสถานสาธารณสมบัติของชาวบ้านพุทธศาสนิกชนทุกคน

ขอบเขตของพระสงฆ์ในมุมมองของหน่วยงานราชการต่อการบริหารจัดการเกี่ยวกับประเพณีชักพระคือ พระสงฆ์สามารถที่จะลงมือบริหารจัดการจัดสรรงบประมาณและรวบรวมกำลังคนในการทำงานเรือพระได้ โดยหาพระสงฆ์รูปใดที่สามารถในการทำงานศิลปะหรืองานที่เกี่ยวข้องในการลงมือทำเรือพระเองได้ ก็ควรร่วมกันลงมือช่วยเหลือในการทำเองด้วย เพราะจะทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการจ้างช่างทำเรือพระ ทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อชุมชนและวัดอีกด้วย “พระสงฆ์ควรเป็นแกนนำในการจัดสรร จัดทำเรือพระและสามารถลงมือทำด้วยพระสงฆ์เองได้”(ธิดารัตน์ อินทรวัตร, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2562) แต่เรื่องของการจัดการฝึกซ้อมขบวนแห่ การพ้อนรำ พระสงฆ์ควรมีหน้าที่เฉพาะให้คำแนะนำ และบอกความต้องการที่ประสงค์จะให้เป็นไปได้ในทางใดเท่านั้น ไม่ควรลงไปฝึกซ้อมหรือพ้อนรำด้วยตัวเองเพราะจะทำให้ดูไม่เหมาะสมต่อบทบาทหน้าที่และภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ “พระสงฆ์ไม่ควรลงมือพ้อนรำเพื่อฝึกซ้อมขบวนแห่ด้วยตัวเองเพราะจะทำให้ผู้พบเห็นดูแล้วไม่เหมาะสม” (สุดใจ ภูมิไชยา, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2562)

การประสานงานในการบริหารจัดการเกี่ยวกับประเพณีชักพระระหว่างวัดกับหน่วยงานราชการมีการจัดประชุมกันระหว่างวัด กรรมการวัด องค์กรปกครองท้องถิ่น คนในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อที่จะหาแนวทางในการร่วมมือกันจัดสร้างเรือพระว่าใครจะช่วยเหลือและรับผิดชอบในส่วนใด และจะนำงบประมาณในส่วนไหนมาจัดทำ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้เรียบร้อย เช่น วัดช่วยในการบอกบุญหางบประมาณ อาจารย์ร่วมกับองค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรที่เกี่ยวข้องช่วยกันจัดสรรงบประมาณที่หามาได้ มาช่วยเหลือโรงเรียนในชุมชน ช่วยกันฝึกซ้อมการแสดงขบวนแห่ เป็นต้น “พระสงฆ์เป็นแกนนำในการจัดหางบประมาณที่จะนำมาสร้างเรือพระและประสานขอความช่วยเหลือจากชุมชน” (จินตนา สุวรรณภักดี, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2562)

ก่อนและหลังมีการประกวดเรือพระรางวัลพระราชทานในมุมมองของหน่วยงานราชการ บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์เกี่ยวกับประเพณีชักพระมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เช่น ก่อนที่มีการประกวดเรือพระชิงถ้วยพระราชทาน มีวัดเพียงจำนวนหนึ่งในการการส่งเรือพระเข้าประกวด แต่หลังจากมีการประกวดเรือพระชิงถ้วยรางวัลพระราชทานขึ้นมา ทำให้พระสงฆ์มีความสนใจในการส่งเสริมเรือพระเข้ามาร่วมประกวดเพิ่มมากขึ้น เพราะหากทางวัดได้ถ้วยพระราชทานก็จะทำให้ได้รับเกียรติยศชื่อเสียงมาแก่วัดและชุมชนมากขึ้น “หลังจากมีการแข่งขันชิง

ด้วยพระราชทานก็ทำให้วัดส่งเรือพระเข้าร่วมประกวดเพิ่มมากขึ้นเพราะแต่ละวัดก็หวังที่จะได้รางวัลพระราชทาน” (วิวัฒน์ นาครอต , สัมภาษณ์ , 6 กุมภาพันธ์ 2562)

4.3.2 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ

ในมุมมองของหน่วยงานราชการสิ่งที่พระสงฆ์สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการของประเพณีชักพระได้คือ การจัดการประชุมหารือแนวทางในการจัดกิจกรรมประเพณีชักพระ ช่วยการรวมส่งเรือพระเข้าประกวดเพื่อที่จะทำให้มีจำนวนเรือพระเพิ่มมากขึ้น จะได้ทำให้งานประเพณีชักพระมีความยิ่งใหญ่และสวยงามอลังการกว่าเดิม ส่งผลให้ประเพณีชักพระยั่งยืนและสมพระเกียรติกับถ้วยรางวัล “พระสงฆ์แต่ละวัดควรช่วยกันทำเรือพระขึ้นมาร่วมประกวดให้มาก เพราะจะทำให้งานมีสีสัน” (สุดใจ ภูมิไชยา , สัมภาษณ์ , 5 กุมภาพันธ์ 2562)

ในมุมมองของหน่วยงานราชการ สิ่งที่พระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมในงานประเพณีชักพระ คือ อันดับแรกควรทำให้มีผู้สนใจและให้ความสำคัญในการส่งเรือพระเข้าประกวดให้มาก และจัดทำเรือพระให้สวยงามเพื่อที่จะให้เกิดความยิ่งใหญ่สวยงามของประเพณีและเกิดจุดดึงดูดในการมาท่องเที่ยวและการทำบุญพระสงฆ์ควรให้คำปรึกษาและชี้แนวทางที่จะให้ปฏิบัติในการทำเรือพระและขบวนแห่ให้เข้ากับศาสนาหลักธรรมะ และสิ่งที่ถูกต้องและเป็นไปอย่างครบถ้วนตามเพราะพระสงฆ์มีความรู้ทางด้านศาสนาดีกว่าบุคคลทั่วไปอยู่แล้ว “พระสงฆ์ต้องให้คำแนะนำในการทำเรือพระและขบวนแห่เพราะพระสงฆ์เป็นผู้รู้ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีกว่าบุคคลทั่วไป” (วิวัฒน์ นาครอต , สัมภาษณ์ , 6 กุมภาพันธ์ 2562)

ในอีกมุมมองของหน่วยงานราชการจะมีปัญหาหรืออุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ เช่น พระสงฆ์บางรูปมีอายุมากทำให้การสื่อสารกันไม่ค่อยเข้าใจ และตามระเบียบแบบแผนประเพณีในปัจจุบันไม่ทันต่อเหตุการณ์ รวมถึงไม่ชำนาญในด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร และการเดินทางจากวัดที่อยู่นอกเขตตัวเมืองส่งผลให้เป็นอุปสรรคในการเดินทาง “พระสงฆ์บางรูปมีอายุมากเลยทำให้เกิดปัญหาต่อการสื่อสารหรือทำความเข้าใจได้ยากขึ้น” (จินตนา สุวรรณภักดี , สัมภาษณ์ , 6 กุมภาพันธ์ 2562)

หากเกิดปัญหาหรืออุปสรรคขึ้นในประเพณีชักพระสิ่งที่พระสงฆ์ควรจะมีส่วนร่วมในการแก้ไขคือหา ทางออกที่ดีที่สุดที่จะสามารถทำได้ เช่น หากวัดไหนที่มีพระสงฆ์หรือเจ้าอาวาสที่มีอายุมากซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารทางเทคโนโลยีหรือระยะทาง ก็ควรจะมีการมอบหมายหรือแต่งตั้งให้มีคนที่มีศักยภาพในการปฏิบัติได้ไปช่วยในการประชุมหรือปฏิบัติงานแทน เป็นต้น “พระสงฆ์ที่มีอายุมากซึ่งทำให้เกิดอุปสรรคต่อการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจก็ต้องมีบุคคลอื่นหรือพระรูปอื่นที่มาช่วยประสานงานแทน” (ธีรรัตน์ อินทรวัด , สัมภาษณ์ , 4 กุมภาพันธ์ 2562)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในบริบทสังคมปัจจุบัน และนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระของพระสงฆ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาเก็บข้อมูลบทบาทหน้าที่ขอบเขตการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมและกระบวนการบริหารจัดการของพระสงฆ์ เพื่อพิจารณาถึงบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งเป็นการเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในบริบทสังคมปัจจุบัน

จากผลการวิจัย อาจสรุปบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในบริบทสังคมปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

1. บทบาทการเป็นผู้ให้คำปรึกษา

โดยพระสงฆ์จะเป็นผู้ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางในการดำเนินงาน ตั้งแต่ในขั้นตอนของการวางแผนงาน การจัดทำเรือพระ การระดมทุน การประสานกับช่างทำเรือพระ ประสานงานกับชุมชน ให้หัวหน้าหรือประธานชุมชนเข้ามาดูแลการจัดทำเรือพระ ตลอดไปจนถึงการชักซ้อมขบวนแห่ ดนตรี และนางรำ หรือประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ทั้งพระสงฆ์ยังเป็นผู้นำประชาชน เป็นที่พึ่งด้านการจัดทำเรือพระ ช่วยแก้ปัญหาอันเกิดจากการทำเรือพระ และเป็นผู้ไกล่เกลี่ยระหว่างบุคคลากรในวัดหรือในสังคมด้วยกัน เป็นผู้ให้คำปรึกษาในการช่วยเหลือ การดูแลทุกข์สุขของผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการทำเรือพระ เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำในวิธีการจัดทำเรือพระ

2. บทบาทการเป็นผู้ลงมือปฏิบัติงาน

โดยพระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการจัดทำเรือพระด้วยตนเอง รวมถึงการเตรียมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแห่เรือพระด้วย โดยเป็นผู้ออกแบบเรือพระ จัดทำเรือพระ ทั่งงานโครงสร้าง งานไม้ งานวาดและลงสี ทั้งนี้ในบทบาทด้านนี้ พระสงฆ์จะต้องเป็นผู้มีความรู้ด้านงานช่าง และการบริหารจัดการการทำเรือพระเป็นอย่างดี ตลอดจนเป็นผู้ประสานงานผู้คนในชุมชนให้มาช่วยกันทำเรือพระหรือเตรียมการในส่วนต่าง ๆ โดยร่วมกับกรรมการวัดหรือผู้นำชุมชนในการระดมทั้งกำลังแรง กำลังกาย กำลังทรัพย์และกำลังใจให้งานในส่วนต่าง ๆ สำเร็จลงได้

3. บทบาทด้านการเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี

โดยพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางแห่งความเชื่อและความศรัทธาของคนในชุมชน มีหน้าที่ดำรงไว้ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม เป็นผู้เผยแพร่องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมประเพณี ศาสนพิธีกรรม ให้ผู้คนในชุมชนหรือสังคมได้รับทราบ ทั้งยังเป็นผู้สืบสานภูมิปัญญาด้านงานช่างการทำเรือพระ งานจิตรกรรม งานวาด งานลงสี เพื่อสืบทอดรักษาไว้ซึ่งวิถีและกระบวนการการทำเรือพระให้อนุชนรุ่นหลังได้รับรู้และตระถึงความสำคัญของประเพณีชักพระด้วย

4. บทบาทด้านสัมพันธ์องค์กร

โดยพระสงฆ์เป็นผู้ประสานงานภายใน การดำเนินการจัดทำเรือตลอดถึงพิธีสมโภชและขบวนแห่ กับพระสงฆ์ สามเณรภายในวัด และเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก กล่าวคือ กับชุมชนหรือหน่วยงานภาครัฐ โดยติดต่อประสานงาน ทั้งเสนอนโยบายข้อคิดเห็นให้หน่วยงานภาครัฐ และรับนโยบายจากหน่วยงานภาครัฐมาปฏิบัติตาม ให้คณะกรรมการจัดทำเรือพระในวัดได้ทราบ และปฏิบัติตามรูปแบบนโยบายของภาครัฐเหล่านั้น

แนวทางการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระของพระสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากผลการวิจัย อาจสรุปแนวทางการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังต่อไปนี้

1. ประเพณีชักพระ มีพระสงฆ์เป็นผู้นำ ดังนั้นพระสงฆ์ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนเป็นผู้มีความรู้ด้านศาสนพิธีและภูมิปัญญาวัฒนธรรมการทำเรือพระด้วย จึงจะเป็นผู้ที่น่าเชื่อถือเป็นผู้นำในการบริหารจัดการประเพณีชักพระได้
2. พระสงฆ์ต้องเป็นผู้มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการและประสานงานให้การดำเนินงานประเพณีชักพระสำเร็จได้ ทั้งนี้ยังต้องเป็นผู้ที่สามารถไกล่เกลี่ยปัญหาข้อขัดแย้งในองค์กรหรือความสัมพันธ์ระหว่างวัด ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐได้

3. พระสงฆ์ต้องเป็นผู้เผยแพร่ เป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กับบุคคลทั่วไป รวมถึงเยาวชนได้สืบทอดต่อไป โดยต้องเข้าใจการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนถึงเอกลักษณ์ของประเพณีชกพระของจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้

4. พระสงฆ์ต้องเป็นผู้ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี โดยสร้างกิจกรรมหรือวิธีการให้คนในสังคมหรือเยาวชนได้ตระหนักเห็นความสำคัญของประเพณีชกพระซึ่งเป็นประเพณีท้องถิ่น อันเป็นเครื่องบ่งบอกถึงวัฒนธรรมในท้องถิ่นชุมชนของตนได้

5.2 การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชกพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ประเพณีชกพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่และสำคัญของจังหวัด ที่ได้รับการผลักดันให้เป็นประเพณีที่สำคัญระดับชาติ ส่งผลให้เกิดการร่วมมือจากหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดประเพณีชกพระ ให้เรียบร้อยสมบูรณ์และเป็นระเบียบแบบแผน โดยมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการ ทั้งนี้บางนโยบายและวิธีการจัดการของภาครัฐไม่ได้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมกิจกรรมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อเสนอแนะจากพระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมสำคัญในประเพณีชกพระ ทำให้ “บทบาท” ของพระสงฆ์ถูกลดลงจากการมีส่วนร่วมในประเพณีดังกล่าว ทั้งที่ในสังคมไทยพุทธ พระสงฆ์ “มีภาวะ” เป็นผู้นำทางด้านพิธีกรรมและประเพณีอันเนื่องด้วยศาสนา การสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ในศาสนามักถูกสร้างผ่านกระบวนการคิดและวิถีโดยใช้หลักธรรมเป็นตัวขัดเกลาทางสังคม ที่สามารถแตกหน่อต่อยอดเป็นการสร้างสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างงดงาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องว่า “การร่วมมือกันระหว่างวัด และชุมชนที่มีความศรัทธา และพร้อมที่จะสงวนรักษาประเพณีให้คงอยู่ต่อไปได้ โดยอาศัยการชักชวนกันให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประเพณีเป็นที่รู้จัก” (ยุทธกร แสงธนู, 2557)

การมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชกพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าการเป็นที่ปรึกษาและการลงมือปฏิบัติงานของพระสงฆ์จะต้องมีความรู้ด้านการบริหารจัดการสามารถประสานงานระหว่างวัด ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐได้ โดยต้องมีโลกทัศน์การส่งเสริม สืบทอดและรักษาภูมิปัญญาวัฒนธรรมประเพณีและสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สักกีสีห์ พลสันติกุล (2556) ที่ได้รับบุถึง การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการประเพณี ซึ่งแสดงถึงทัศนคติ

ของผู้คนในชุมชนต่อคุณค่า (Values) และความแท้ (Authenticity) และการเปลี่ยนแปลงของ ประเพณีในมิติต่าง ๆ

ในบริบทของประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พระสงฆ์ควรมีความรู้ด้าน ประเพณี เอกลักษณะวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพื่อจะได้ส่งต่อโดยการเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน เป็นการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของประเพณีชักพระให้คนรุ่นใหม่ได้รับทราบผ่านวิธีการ ถ่ายทอดความรู้อันเป็นไปในทิศทางเดียวกับกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วย “การปลูกจิตสำนึกทางด้าน วัฒนธรรมผ่านระบบการศึกษาให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยจะมีระบบการเรียนการสอนที่สอดแทรกเนื้อหา ของท้องถิ่น ให้เยาวชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการในห้องเรียนเกิดความรักและหวงแหน พื้นที่มากยิ่งขึ้น” (นิตติยา ทองเสนอ; อุทิศ สังขรัตน์, 2558)

กระบวนการจัดการประเพณีชักพระของพระสงฆ์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. การเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าร่วมประเพณีชักพระของจังหวัด พระสงฆ์ในแต่ละวัดจะต้องทำการศึกษาข้อมูลนโยบาย หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่หน่วยงานภาครัฐ กำหนด แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเหล่านั้น มาวางแผนการปฏิบัติงาน โดยอาจจัดให้มีการ ประชุมปรึกษากับพระสงฆ์ภายในวัดหรือผู้นำชุมชนหรือตัวแทนชุมชน เพื่อหาวิธีการดำเนินการ ให้ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าร่วมประเพณีชักพระที่ทางจังหวัดจัดขึ้นได้อย่างมีคุณภาพและศักยภาพ ในขั้นตอนนี้ยังหมายรวมถึงกระบวนการตัดสินใจ ที่พระสงฆ์จะเปิดโอกาสให้ผู้นำหรือผู้แทนชุมชนได้ เสนอความคิดเห็น ปรึกษาหารือตัดสินใจในรายละเอียดปลีกย่อย อาทิเช่น การนำเสนอรูปแบบของ เรือพระ การนำเสนอรูปแบบและองค์ประกอบของขบวนแห่ การจัดเตรียมรูปแบบโทนสีของเรือพระ และเสื้อผ้าของนางลากและนางรำ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวางแผนนี้ ไปดำเนินการให้เกิดผลอย่าง ตรงเป้าหมายที่วางไว้ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า พระสงฆ์จะมีบทบาทเป็นอย่างมากในกระบวนการขึ้น เติร์มความพร้อม เพราะพระสงฆ์จะเป็นผู้วางแผนและให้คำปรึกษาในทุกขั้นตอนของการ เติร์มพร้อมสำหรับการเข้าร่วมประเพณีชักพระ

2. การดำเนินการสำหรับการเข้าร่วมประเพณีชักพระ พระสงฆ์จะนำแผนหรือ ข้อสรุปที่ได้จากการวางแผนหรือการปรึกษาหารือในขั้นต้นมาดำเนินการ ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า พระสงฆ์โดยส่วนมากจะเป็นผู้ระดมทรัพยากรในส่วน ๆ ของการจัดการประเพณีชักพระ เช่น การระดมคนจากชุมชนให้มาช่วยกันประดับตกแต่งเรือเพื่อเข้าร่วมขบวนแห่ การระดมคนจากชุมชน ให้มาช่วยกันชักลากเรือพระ ฟ้อนรำในขบวนแห่เรือพระของทางวัด การระดมคนจากชุมชนมาช่วย บรรเลงดนตรีประกอบแห่เรือพระ ตลอดจนระดมทุนทรัพย์ เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จากการเข้าร่วมประเพณีชักพระ เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์ตกแต่งเรือพระ ค่าชุดเครื่องแต่งกายของ นางลากและนางรำ ค่าอาหารเลี้ยงคนที่มาช่วยงาน เป็นต้น ในกระบวนการขั้นนี้ พระสงฆ์จะเป็น

ตัวแทนของวัดหรือชุมชนเข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ ที่หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้นอันเกี่ยวเนื่องด้วยการเตรียมงานประเพณีชักพระด้วย โดยพระสงฆ์จะมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อหน่วยงานภาครัฐ เพื่อจะได้นำไปประกอบพิจารณาออกเป็นข้อกำหนดหรือข้อปฏิบัติต่อไป จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า เมื่อพระสงฆ์เสนอข้อคิดเห็นประการใดต่อหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐจะรับฟังข้อเสนอเหล่านั้น แต่เมื่อนำไปออกระเบียบหรือกฎเกณฑ์การปฏิบัติ จะไม่เป็นไปตามที่พระสงฆ์ได้เสนอไป ทำให้พระสงฆ์มองว่า หน่วยงานภาครัฐควรมองเห็นบทบาทของพระสงฆ์ในการเสนอความคิดเห็นและนำไปปฏิบัติมากกว่านี้

3. การจัดการในวันงานประเพณีชักพระ เมื่อถึงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นวันงานของประเพณีชักพระ พระสงฆ์จะนำเรือพระไปจอดเตรียมพร้อมสำหรับเข้าร่วมขบวนแห่ในสถานที่ที่หน่วยงานภาครัฐได้กำหนดไว้ เมื่อขบวนแห่เริ่มขึ้น จะมีพระสงฆ์ 1-2 รูปขึ้นนั่งบนเรือพระไปตลอดระยะทางตามเส้นทางถนนที่ชักลากเรือพระ และในปัจจุบันพบว่าอาจมีพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับเรือพระในวัดของตนคอยดูแลกำกับขบวนแห่ ซึ่งจากงานวิจัยครั้งนี้พบว่า พระสงฆ์ไม่ควรกำกับดูแลขบวนแห่ เพราะในขบวนแห่มีองค์ประกอบขบวนเกี่ยวกับการพ้อนรำ การประโคมดนตรี วงกลองยาว สุนกสนานครั้นเครงของชาวบ้าน บทบาทของพระสงฆ์จึงควรเกี่ยวข้องด้วยเฉพาะเรื่องพิธีกรรมหรือศาสนพิธีในส่วนนี้เท่านั้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการขั้นนี้ พระสงฆ์จะมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในระดับน้อย สาเหตุเพราะวันงานประเพณีชักพระประชาชนทั่วไปเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมส่วนต่าง ๆ มากกว่านั่นเอง

4. การจัดการภายหลังจากวันงานประเพณีชักพระ พระสงฆ์จะร่วมกับผู้นำชุมชนหรือผู้แทน และกรรมการเรือพระของวัด นำเรือพระกลับวัดไปเก็บรักษาในโรงเก็บเรือพระ หรือสถานที่จัดเก็บเรือพระของแต่ละวัด เพื่อเก็บรักษาไว้ร่วมขบวนแห่ประเพณีชักพระในปีถัดไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพระสงฆ์และชุมชนว่า ในปีถัดไปจะนำเรือพระลำเดิมเข้าร่วมขบวนแห่หรือ จะทำเรือพระลำใหม่ขึ้นเพื่อเข้าร่วมประกวดในปีถัดไป หากข้อประชุมมีมติว่าจะทำเรือพระลำใหม่ ก็จะเข้าสู่กระบวนการจัดทำเรือใหม่ตั้งแต่ต้นอีกครั้ง เพื่อให้ได้เรือพระเข้าร่วมประเพณีชักพระที่สวยงามต่อไป

กระบวนการจัดการเรือพระของพระสงฆ์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. การเตรียมความพร้อมสำหรับการทำเรือพระ พระสงฆ์จะร่วมกับผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชนหรือคณะกรรมการวัด ริเริ่มการจัดทำเรือพระโดยจัดให้มีการปรึกษาหารือ เพื่อนำข้อคิดเห็นต่าง ๆ มาพิจารณาวิเคราะห์กันว่าควรจัดทำเรือในรูปแบบใด หรือ หากวัดไม่ได้ทำด้วยตัวเองจะต้องมีการจัดซื้อเรือพระ หรือว่าจ้างช่างทำเรือพระจากที่อื่นมาจัดทำ ในกระบวนการเตรียมความพร้อมนี้ พระสงฆ์จะเป็นผู้ให้คำแนะนำรายละเอียดต่าง ๆ และนำแผนหรือข้อสรุปที่ได้จากการประชุมไปดำเนินการ โดยพระสงฆ์จะดำเนินการในส่วนที่ที่ประชุมมอบหมายหรืออาจ

มอบหมายให้ผู้นำชุมชนหรือกรรมการวัดเป็นผู้ดำเนินการแทนก็ได้ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า พระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาทุกขั้นตอนของการจัดทำเรือพระ

2. การดำเนินการสำหรับการจัดทำเรือพระ พระสงฆ์จะนำแผนหรือข้อสรุปที่ได้จากการวางแผนหรือการปรึกษาหารือในขั้นต้นมาดำเนินการ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ 1. พระสงฆ์เป็นผู้ลงมือทำเรือพระด้วยตนเอง และ 2. พระสงฆ์เป็นผู้ให้คำปรึกษาเท่านั้น จากการสัมภาษณ์พบว่า ในปัจจุบันนี้ พระสงฆ์มีความรู้ด้านเชิงช่างการทำเรือพระน้อย ส่วนมากพระสงฆ์จึงเป็นผู้ให้คำปรึกษาการจัดทำเรือพระ จัดการในส่วนอำนวยความสะดวกมากกว่า ซึ่งพระสงฆ์จะเป็นผู้ประสานงานในส่วนต่าง ๆ ด้วย กล่าวคือ การจัดทำเรือพระเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญต้องประสานงานกับองค์กรหรือชุมชน มาประสานความร่วมมือเรือพระจึงจะสำเร็จได้ ในบริบทที่ว่า พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณเป็นผู้ชี้แนะสั่งคมในชุมชนได้ พระสงฆ์จึงมีบทบาทในกระบวนการระดมทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ทั้งทรัพยากรบุคคล ระดมคนในชุมชนให้มาช่วยกันจัดทำเรือพระ และระดมทรัพยากรทุนทรัพย์ คือเงินทุนซึ่งเป็นปัจจัยประการหนึ่ง นำมาใช้จ่ายในการดำเนินการจัดทำเรือพระด้วย ทั้งนี้พระสงฆ์ในบางวัดอาจเป็นแรงงานช่วยจัดทำเรือพระในส่วนองงานช่างเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การลงสีเรือพระ การประดับตกแต่งเรือพระ เป็นต้น จากงานวิจัยในครั้งนี้พบว่า พระสงฆ์จะมีบทบาทในกระบวนการดำเนินการสำหรับจัดทำเรือพระในระดับมาก เพราะทุกขั้นตอนของการดำเนินการจัดทำเรือพระจะดำเนินการโดยใช้วัดเป็นสถานที่ปฏิบัติงานทุกขั้นตอน พระสงฆ์ในฐานะผู้อำนวยการจัดทำเรือพระและเจ้าของสถานที่จึงมีส่วนร่วมในขั้นนี้มาก

3. การจัดการเรือพระในวันงานประเพณีชักพระ พระสงฆ์จะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกและประสานงาน เตรียมความพร้อมของเรือพระและขบวนแห่ที่จะมีขึ้นในเช้าของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งการจัดเตรียมเรือพระในส่วนต่าง ๆ ของเรือพระจะดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วเพื่อเข้าร่วมในขบวนแห่ ดังนั้น ในกระบวนการขั้นนี้ พระสงฆ์จึงมีบทบาทการมีส่วนร่วมในระดับน้อย

4. การจัดการเรือพระภายหลังจากวันงานประเพณีชักพระ พระสงฆ์จะร่วมกับผู้นำชุมชนหรือผู้แทน และกรรมการเรือพระของวัด นำเรือพระกลับวัดไปเก็บรักษาในโรงเก็บเรือพระหรือสถานที่จัดเก็บเรือพระของแต่ละวัด ซึ่งในแต่ละวัดจะจัดทำสถานที่ไว้เพื่อจัดเก็บเรือพระ มีทั้งเป็นอาคารถาวรและอาคารชั่วคราว หรือในวัดอาจจะยกเสาทำจากไม้หรือคอนกรีตชั้นเป็นเหมือนโรงเรือนมีหลังคาคลุมไว้แต่ไม่มีผนัง เพื่อกับรักษาเรือพระไว้ใช้งานในประเพณีชักพระปีถัดไป

5.3 ข้อเสนอแนะงานวิจัย

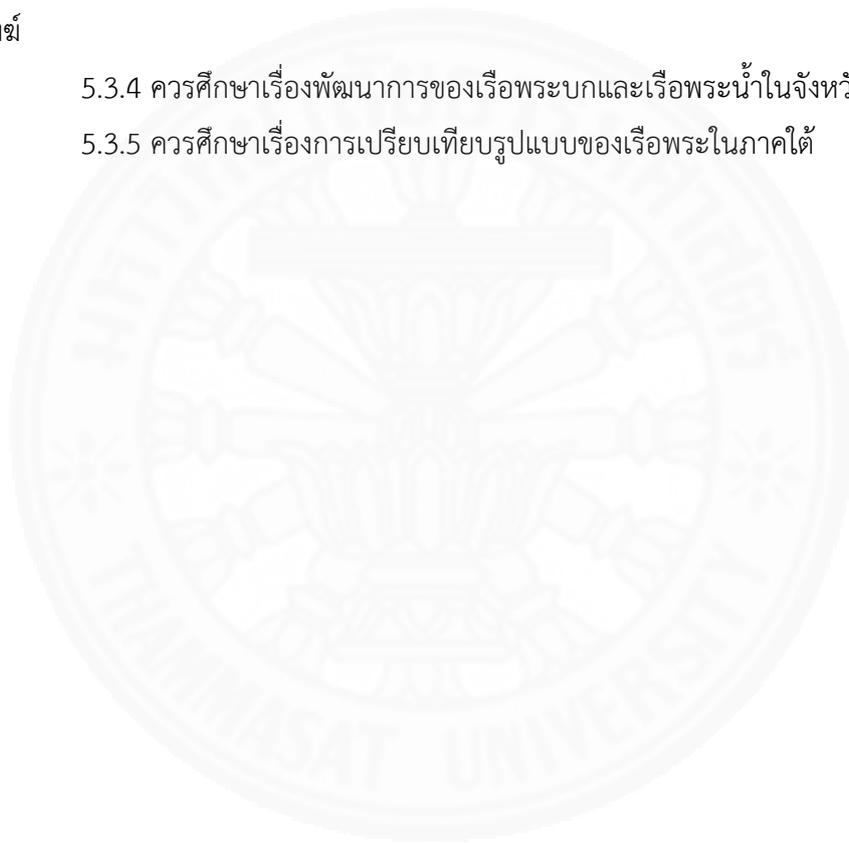
5.3.1 ควรศึกษาลงลึกด้านการบริหารจัดการประเพณีชักพระ เช่น กระบวนการจัดทำเรือพระ การจัดการภูมิปัญญาเชิงช่างการทำเรือพระ การสร้างอัตลักษณ์และรูปแบบเรือพระ

5.3.2 ควรศึกษาวิธีการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ของประเพณีชักพระ

5.3.3 ควรศึกษาเรื่องการสังเคราะห์พิธีกรรมอันเนื่องด้วยประเพณีชักพระในบริบทของพระสงฆ์

5.3.4 ควรศึกษาเรื่องพัฒนาการของเรือพระบกและเรือพระน้ำในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.3.5 ควรศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบรูปแบบของเรือพระในภาคใต้

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กรมศิลปากร. (2544). *คู่มือถวายความรู้แด่พระสังฆาธิการในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาพันธ์.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (2525). *สังคมวิทยาศาสนา*. กรุงเทพฯ: แพร่วิทยา.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. (2529). *พระพุทธศาสนากับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม: หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ: สิริลักษณ์การพิมพ์.
- พระราชญาณวิสิฐ. (2548). *การบริหารวัด*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- พระราชวรมนู. (2527). *สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระสุธีวรญาณ. (2549). *พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- พินิจ ลาภธนานันท์. (2539). *บทบาทพระสงฆ์ในงานพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรพร สิริกาญจน. (2540). *หน้าที่พระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ: แนวคิดและบทบาทพระคัมภีร์เขียนสู่วิถีนในการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ*. กรุงเทพฯ: บิ๊กพอทย์.
- สถาพร คงขุนทศ. (2536). *ประเพณีชักพระ*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร. (2550). *โครงการดูแลทรัพย์สินทางศิลปวัฒนธรรมของชาติของพระสังฆาธิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักโบราณคดีกรมศิลปากร.
- สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร. (2550). *แนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานสำหรับพระสงฆ์*. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด.
- อคิน รพีพัฒน์. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษา นโยบายสาธารณสุข.
- อภิญา กังสนารักษ์. (2544). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยานิพนธ์

- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2542). *คุณค่าของพุทธศาสนาในการบริหารราชการ*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์.
- พระอธิการวิน ทีปธมโม. (2556). *บทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาว
วัดท่าหลวง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, การพัฒนาสังคม.
- ยุทธกร แสงธนู. (2557). *การจัดการและการสงวนรักษาประเพณีเข้าพรรษาและออกพรรษาของ
ชาวมอญพลัดถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยาลัยนวัตกรรมการบริหารงานวัฒนธรรม.
- สักร์สิทธิ์ พลสันติกุล. (2556). *การจัดการประเพณีท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาประเพณี
แข่งเรือ จังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิต
วิทยาลัย, การจัดการทางวัฒนธรรม.
- สุชาดา จักรพิสุทธิ์. (2547). *การศึกษาทางเลือกของชุมชน*, วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 27(4) : 18 – 23. (มิถุนายน – สิงหาคม 2547).

การสัมภาษณ์

- ชนิษฐา ชูจิตต์. (18 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.
- จินตนา สุวรรณภักดี. นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ. (4 กุมภาพันธ์ 2562). สัมภาษณ์.
- ชรินทร์ อ่ำศรี. (1 กุมภาพันธ์ 2562). สัมภาษณ์.
- ธิดารัตน์ อินทรวัตร. นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ. (4 กุมภาพันธ์ 2562). สัมภาษณ์.
- พระครูธรรมธรพรชัย อภิญาโณ. เจ้าอาวาสวัดโลการาม. (15 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.
- พระครูปริยัติคุณาวุธ. รองเจ้าคณะจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (12 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.
- พระครูวิสุทธีวุฒิกุล. รักษาการเจ้าคณะอำเภอกาญจนดิษฐ์. (14 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.
- พระครูสังฆรักษ์วิฑูส โขติญาโณ. เจ้าอาวาสวัดควนสุบรรณ. (14 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.
- พระสุภาพ ปภัสสรโร. เจ้าสำนักสงฆ์แหลมทองทราย. (16 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.
- พระอธิการสมเจษฎ์ โกวิท. เจ้าอาวาสวัดบ้านโน. (14 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.
- พระอุดมธรรมปรีชา. ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (12 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.
- วัชรินทร์ รามสุวรรณ. นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (17 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.

วิวัฒน์ นาครอด. นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการอำเภอบ้านนาสาร. (6 กุมภาพันธ์ 2562).

สัมภาษณ์.

ลำรวม เรนทร. (20 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.

สุดใจ ภูมิไชยา. นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการอำเภอไชยา. (5 กุมภาพันธ์ 2562). สัมภาษณ์.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2561). *บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2561, จาก <https://tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/download/103899/89288/>

ตุลา แก้วลำหัด. (2556). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีชักพระ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2561, จาก <http://dawroneetula.blogspot.com>

นิตติยา ทองเสนอ และอุทิศ สังข์รัตน์. (2558). *การจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในตำบลเกาะหมากอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2561, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/HUSOTSU/article/view/43624/36057>

พรชัย พันธุ์ธาดาพร. (2559). *บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2561, จาก http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2559Vol4No1_71.pdf

พระมหานันทกฤต ทีปังกรโร. (2560). *บทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสันติสุขโดยพุทธสันติวิธี : กรณีชุมชนบ้านห้วยน้ำขาว ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2561, จาก <https://tci-thaijo.org/index.php/jam/article/download/138091/102707/>

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ. (2555). *หลักการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance)*. สืบค้นจาก <http://www.opdc.go.th/>

Book

Putti J. M. (1987). *Work values and organizational commitment: A study in the Asian context*. Human Relations.

UNESCO. (2003). *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. Paris: UNESCO.

United Nations. (1981). *Yearbook of International Trade Statistics*. United Nations: UN Press.

William Erwin. (1976). *Participation Management: Concept Theory and Implementation*. Atlanta Ga: Georgia State University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์
(สำหรับพระสงฆ์)

วิทยานิพนธ์เรื่อง

“บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา
ประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

ภาคผนวก ก**แบบสัมภาษณ์
(สำหรับพระสงฆ์)
วิทยานิพนธ์เรื่อง****“บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา
ประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”**

คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรมการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางบทบาทการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระของพระสงฆ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับประเพณีชักพระ

ทั้งนี้ ข้อมูลทั้งหมดจะถูกนำมาใช้ในการศึกษาเท่านั้น ผู้วิจัยขอรับรองว่าการให้ข้อมูลจะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับการสละเวลาและการให้ความร่วมมือในข้อมูลเพื่อให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พระมหาฐิติพงศ์ ชูจิตต์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม

วิทยาลัยนวัตกรรมการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โทรศัพท์ 089 473 4222 email: dome_thi@hotmail.com

สำหรับพระสงฆ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ชื่อ.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 คำถามทั่วไปเกี่ยวกับประเพณีชักพระ

2.1 บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในประเพณีชักพระ

1. บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับประเพณีชักพระมีอะไรบ้าง?
2. ขอบเขตของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับประเพณีชักพระเป็นอย่างไร?
3. การประสานงานในการบริหารจัดการเกี่ยวกับประเพณีชักพระ ภายในวัดเป็นอย่างไร?
4. การประสานงานในการบริหารจัดการเกี่ยวกับประเพณีชักพระ ระหว่างวัดกับชุมชนเป็นอย่างไร?
5. การประสานงานในการบริหารจัดการเกี่ยวกับประเพณีชักพระ ระหว่างวัดกับหน่วยงานราชการ เป็นอย่างไร?
6. บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์เกี่ยวกับประเพณีชักพระ ก่อนและหลังมีการประกวดเรือพระรางวัลพระราชทานแตกต่างกันอย่างไรบ้าง?

2.2 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ

1. การบริหารจัดการของพระสงฆ์ในประเพณีชักพระ แต่ละกระบวนการทำงานมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง?
2. ส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการทำเรือพระมีอะไรบ้าง?
3. จากมุมมองของพระสงฆ์ในประเพณีชักพระ มีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้าง?
4. หากเกิดปัญหาหรืออุปสรรคขึ้นในประเพณีชักพระ พระสงฆ์มีกระบวนการจัดการอย่างไร?

2.3 ข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระสงฆ์ในประเพณีชักพระ

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

(สำหรับหน่วยงานราชการ)

วิทยานิพนธ์เรื่อง

“บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา
ประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

ภาคผนวก ข**แบบสัมภาษณ์****(สำหรับหน่วยงานราชการ)****วิทยานิพนธ์เรื่อง****“บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา
ประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”**

คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรมการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางบทบาทการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระของพระสงฆ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับประเพณีชักพระ

ทั้งนี้ ข้อมูลทั้งหมดจะถูกนำมาใช้ในการศึกษาเท่านั้น ผู้วิจัยขอรับรองว่าการให้ข้อมูลจะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับการสละเวลาและการให้ความร่วมมือในข้อมูลเพื่อให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พระมหาฐิติพงศ์ ชูจิตต์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม

วิทยาลัยนวัตกรรมการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โทรศัพท์ 089 473 4222 email: dome_thi@hotmail.com

สำหรับหน่วยงานราชการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ชื่อ.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 คำถามทั่วไปเกี่ยวกับประเพณีชักพระ

2.1 บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในประเพณีชักพระ

1. มีนโยบายจากทางหน่วยงานราชการเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในประเพณีชักพระอย่างไรบ้าง?
2. ขอบเขตของพระสงฆ์ในมุมมองของหน่วยงานราชการต่อการบริหารจัดการเกี่ยวกับประเพณีชักพระเป็นอย่างไร?
3. การประสานงานในการบริหารจัดการเกี่ยวกับประเพณีชักพระ ระหว่างวัดกับหน่วยงานราชการเป็นอย่างไร?
4. ก่อนและหลังมีการประกวดเรือพระรางวัลพระราชทาน ในมุมมองของหน่วยงานราชการบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์เกี่ยวกับประเพณีชักพระ มีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง?

2.2 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ

1. ในมุมมองของหน่วยงานราชการ พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอะไรบ้างเกี่ยวกับประเพณีชักพระ?
2. ในมุมมองของหน่วยงานราชการ พระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมในส่วนใดบ้างเกี่ยวกับประเพณีชักพระ?
3. ในมุมมองของหน่วยงานราชการ มีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้างจากการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์?
4. หากเกิดปัญหาหรืออุปสรรคขึ้นในประเพณีชักพระ พระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมในแก้ไขอย่างไรบ้าง?

2.3 ข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระสงฆ์ในประเพณีชักพระ

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์

(สำหรับประชาชนทั่วไป)

วิทยานิพนธ์เรื่อง

“บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา
ประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

ภาคผนวก ค**แบบสัมภาษณ์
(สำหรับประชาชนทั่วไป)****วิทยานิพนธ์เรื่อง****“บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา
ประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”**

คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรมการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางบทบาทการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาประเพณีชักพระของพระสงฆ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับประเพณีชักพระ

ทั้งนี้ ข้อมูลทั้งหมดจะถูกนำมาใช้ในการศึกษาเท่านั้น ผู้วิจัยขอรับรองว่าการให้ข้อมูลจะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับการสละเวลาและการให้ความร่วมมือในข้อมูลเพื่อให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พระมหาฐิติพงศ์ ชูจิตต์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม

วิทยาลัยนวัตกรรมการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โทรศัพท์ 089 473 4222 email: dome_thi@hotmail.com

สำหรับประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ชื่อ.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 คำถามทั่วไปเกี่ยวกับประเพณีชักพระ

2.1 บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในประเพณีชักพระ

1. ท่านคิดว่าบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์เกี่ยวกับประเพณีชักพระมีอะไรบ้าง?
2. ท่านคิดว่าขอบเขตของพระสงฆ์เกี่ยวกับประเพณีชักพระเป็นอย่างไร?
3. ท่านคิดว่าการประสานงานระหว่างวัดกับชุมชนเป็นอย่างไร?
4. ก่อนและหลังมีการประกวดเรือพระรางวัลพระราชทาน ท่านคิดว่าบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์เกี่ยวกับประเพณีชักพระ มีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง?

2.2 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการสงวนรักษาประเพณีชักพระ

1. ท่านคิดว่าพระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอะไรบ้างเกี่ยวกับประเพณีชักพระ?
2. ท่านคิดว่าพระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมในส่วนใดบ้างเกี่ยวกับประเพณีชักพระ?
3. ท่านคิดว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้าง จากการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในประเพณีชักพระ?
4. หากเกิดปัญหาหรืออุปสรรคขึ้น ท่านคิดว่าพระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมในแก้ไขอย่างไรบ้าง?

2.3 ข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระสงฆ์ในประเพณีชักพระ

ภาคผนวก ง
ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

ภาคผนวก ง
ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ: พระครูปริยัติคุณาวุธ (เสรี ฐิริปถุญญ)

ที่อยู่: วัดกลางใหม่

ตำแหน่ง: รองเจ้าคณะจังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับประเพณีชักพระ:

1. คณะกรรมการจัดงานประเพณีชักพระ
2. ผู้อำนวยการจัดสร้างเรือพระวัดกลางใหม่

ผลงานเกี่ยวกับประเพณีชักพระ:

1. นำเรือพระไปเผยแพร่ ณ จังหวัดอุบลราชธานี
2. นำเรือพระร่วมขบวนแห่สรีระสังขารพระเทพพิพัฒนภรณ์
จากวัดพัฒนารามไปวัดท่าไทร
3. นำเรือพระร่วมงานมหรสพสมโภชพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
ณ ศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. นำเรือพระร่วมประเพณีชักพระทุกปี

ชื่อ: พระอุดมธรรมปรีชา (จำลอง ธมฺมิสฺสโร)

ที่อยู่: วัดพระโยค

ตำแหน่ง: ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับประเพณีชักพระ:

1. คณะกรรมการจัดงานประเพณีชักพระ
2. ผู้อำนวยการจัดสร้างเรือพระวัดพระโยค

ผลงานเกี่ยวกับประเพณีชักพระ:

1. นำเรือพระเข้าร่วมงานประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชื่อ: พระครูวิสุทธีวชิรมุณี (วรวิฑูริ วรวิฑูริโท)

ที่อยู่: วัดท่าไทร

ตำแหน่ง: รักษาการเจ้าคณะอำเภอกาญจนดิษฐ์

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับประเพณีชักพระ:

1. ประสานงานเรื่องการจัดงานชักพระจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ผู้อำนวยการจัดสร้างเรือพระวัดท่าไทร

ผลงานเกี่ยวกับประเพณีชักพระ:

1. นำเรือพระเข้าร่วมประเพณีชักพระของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. มีส่วนร่วมในการแห่เรือพระในประเพณีชักพระ

ชื่อ: พระครูสังฆรักษ์วิทวัส โชติญาโณ

ที่อยู่: วัดควนสุบรรณ

ตำแหน่ง: เจ้าคณะตำบลควนสุบรรณ

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับประเพณีชักพระ:

1. ผู้อำนวยการจัดสร้างเรือพระวันควนสุบรรณ

ผลงานเกี่ยวกับประเพณีชักพระ:

1. นำเรือพระเข้าร่วมประเพณีชักพระของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. พัฒนาเรือพระให้มีความสวยงามอย่างสม่ำเสมอ
3. เรือพระได้รับรางวัลชนะเลิศถ้วยพระราชทานปี 2556

ชื่อ: พระอธิการสมเจษฎ์ โกวิท

ที่อยู่: วัดบ้านโน

ตำแหน่ง: เจ้าอาวาสวัดบ้านโน

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับประเพณีชักพระ:

1. ผู้อำนวยการจัดสร้างเรือพระวัดบ้านโน

ผลงานเกี่ยวกับประเพณีชักพระ:

1. นำเรือพระเข้าร่วมประเพณีชักพระของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นในการสร้างเรือพระ
3. พัฒนาเรือพระให้มีความสวยงามอย่างสม่ำเสมอ
4. เรือพระได้รับรางวัลชนะเลิศถ้วยรางวัลพระราชนานปี 2557

ชื่อ: พระสุภาพ ปภสฺสโร

ที่อยู่: สำนักสงฆ์แหลมทองทราย

ตำแหน่ง: เจ้าสำนักสงฆ์แหลมทองทราย

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับประเพณีชักพระ:

1. ผู้อำนวยการจัดสร้างเรือพระสำนักสงฆ์แหลมทองทราย

ผลงานเกี่ยวกับประเพณีชักพระ:

1. นำเรือพระเข้าร่วมประเพณีชักพระของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. พัฒนาเรือพระให้มีความสวยงามอย่างสม่ำเสมอ
3. เรือพระได้รับรางวัลชนะเลิศถ้วยพระราชทานเรือพระขนาดใหญ่ปี 2558 และ 2561

ชื่อ: พระครูธรรมธรพรชัย อภิณฺจโน

ที่อยู่: วัดโลกอาราม

ตำแหน่ง: เจ้าอาวาสวัดโลกอาราม

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับประเพณีชักพระ:

1. ผู้อำนวยการจัดสร้างเรือพระวัดโลกอาราม

ผลงานเกี่ยวกับประเพณีชักพระ:

1. นำเรือพระเข้าร่วมประเพณีชักพระของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เรือพระได้รับรางวัลชนะเลิศถ้วยพระราชทานปี 2561

ชื่อ: นางธิดารัตน์ อินทรวัตร

ที่อยู่: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตำแหน่ง: นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

ชื่อ: นางสาวสุจิตใจ ภูมิไชยา

ที่อยู่: ที่ว่าการอำเภอไชยา

ตำแหน่ง: นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

ชื่อ: นางสาวจินตนา สุวรรณภักดี

ที่อยู่: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี, รับผิดชอบดูแลงานวัฒนธรรมอำเภอกาญจนดิษฐ์

ตำแหน่ง: นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

ชื่อ: นายวิวัฒน์ นาครอด

ที่อยู่: ที่ว่าการอำเภอบ้านนาสาร

ตำแหน่ง: นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

ชื่อ: นายวัชรินทร์ รามสุวรรณ

ที่อยู่: 19 ม.6 ตำบลคลองฉนาก อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อาชีพ: นักศึกษา

ชื่อ: นายสำรวม เรนทร

ที่อยู่: 170/19 ม.2 ต.มะขามเตี้ย อ.เมืองสุราษฎร์ธานี จ.สุราษฎร์ธานี

อาชีพ: ช่างทำเรือพระวัดกลางใหม่

ชื่อ: นายชินกร อ่ำศรี

ที่อยู่: ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการศพที่ได้รับพระราชทานการศพ เขต 14 จังหวัดสุราษฎร์ธานี
วัดกลางใหม่ ต.มะขามเตี้ย อ.เมืองสุราษฎร์ธานี จ.สุราษฎร์ธานี

อาชีพ: พนักงานราชการ

ตำแหน่ง: เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ

ชื่อ: นางนิษฐา ชูจิตต์

ที่อยู่: 456/65 ถ.ตลาดใหม่ ต.ตลาด อ.เมืองสุราษฎร์ธานี จ.สุราษฎร์ธานี

อาชีพ: ธุรกิจส่วนตัว

ตำแหน่ง: เจ้าของกิจการ

ภาคผนวก จ
เรือพระจากกลุ่มตัวอย่าง

ภาคผนวก จ
เรือพระจากกลุ่มตัวอย่าง

ภาพที่ 1 เรือพระวัดกลางใหม่

ที่มา: เรือพระวัดกลางใหม่ (21 พฤษภาคม 2562) สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/dome.bhikkhu.75>

ภาพที่ 2 เรือพระวัดกลางใหม่

ที่มา: เรือพระวัดกลางใหม่ (21 พฤษภาคม 2562) สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/dome.bhikkhu.75>

ภาพที่ 3 เรือพระสำนักสงฆ์แหลมท้องทราย

ที่มา: เรือสำนักสงฆ์แหลมท้องทราย (25 กรกฎาคม 2559) สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/bownoat.wr>

ภาพที่ 4 เรือพระวัดควนสุบรรณ

ที่มา: วัดควนสุบรรณ (25 กรกฎาคม 2559) สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/bownoat.wr>

ภาพที่ 5 เรือพระวัดบ้านไทร

ที่มา: เรือพระวัดบ้านไทร (11 ตุลาคม 2557) สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/bownoat.wr>

ภาพที่ 6 เรือพระวัดโลการาม

ที่มา: เรือพระวัดโลการาม (25 ตุลาคม 2561) สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/tommatonponchai>

ภาพที่ 7 เรือพระวัดท่าไทร

ที่มา: เรือพระวัดท่าไทร (27 ตุลาคม 2561) สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/ChakPhraFestival/>

ภาพที่ 8 เรือพระวัดพระโยค

ที่มา: เรือพระวัดพระโยค (2 พฤศจิกายน 2562) สืบค้นจาก

https://www.facebook.com/ChakPharSuratThani2555/?__tn__=%2Cd%2CP-R&eid=ARAcW05ZxKOK0YAPBBjfgSc4uflkdb41yQpG7Qw9huikdlg77JQVpaTLe9axRVCut9fXtlooaZbgk1j

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	พระมหาฐิติพงษ์ ชูจิตต์
วันเดือนปีเกิด	7 พฤศจิกายน 2529
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2552: ศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร
ตำแหน่ง	รองเจ้าอาวาส วัดกลางใหม่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

